

TECHNICKÁ UNIVERZITA V LIBERCI
Fakulta přírodovědně-humanitní
a pedagogická

Pomístní názvosloví na katastru obce Lučany nad Nisou

Bakalářská práce

Studijní program: B7507 – Specializace v pedagogice
Studijní obory: 7504R269 – Český jazyk a literatura se zaměřením na vzdělávání
7507R036 – Anglický jazyk se zaměřením na vzdělávání
Autor práce: **Magdalena Kourková**
Vedoucí práce: Mgr. Václav Lábus, Ph.D.

ZADÁNÍ BAKALÁŘSKÉ PRÁCE

(PROJEKTU, UMĚLECKÉHO DÍLA, UMĚLECKÉHO VÝKONU)

Jméno a příjmení: **Magdalena Kourková**
Osobní číslo: **P12000577**
Studijní program: **B7507 Specializace v pedagogice**
Studijní obory: **Český jazyk a literatura se zaměřením na vzdělávání**
Anglický jazyk se zaměřením na vzdělávání
Název tématu: **Pomístní názvosloví na katastru obce Lučany nad Nisou**
Zadávací katedra: **Katedra českého jazyka a literatury**

Z á s a d y p r o v y p r a c o v á n í :

Cíl: Analýza současných "živých" pomístních jmen na katastru obce Lučany nad Nisou
Požadavky: Excerpce pomístních jmen z databáze Geonames a turistických map, sběr pomístních jmen realizovaných v místním úzu. Srovnání standardizovaných a "živých" jmen, jejich sémanticko-formální analýza; aplikace vztahověmodelové teorie.
Metody: Popis synchronního anoikonymického subsystému a systematické utřídění jazykového materiálu podle zvolených kritérií. Aplikace obecných toponomastických zásad a metod třídění toponomastického materiálu.

Rozsah grafických prací:

Rozsah pracovní zprávy:

Forma zpracování bakalářské práce: **tištěná/elektronická**

Seznam odborné literatury:

- DOSTÁL, M. a kol. Lučany nad Nisou. Liberec: Nakladatelství RK, 2013.
Encyklopedický slovník češtiny. Praha: NLN, 2002. (Zejm. heslo "Klasifikace pomístních jmen modelová".)
Geonames: <http://www.cuzk.cz/>
KARPAŠ, R. a kol. Jizerské hory o mapách, kamení a vodě (díl 1.). Liberec: Nakladatelství RK, 2008.
OLIVOVÁ-NEZBEDOVÁ, L; KNAPPOVÁ, M.; MALENÍNSKÁ, J.;
MATÚŠOVÁ, J. Pomístní jména v Čechách. Praha: Academia, 1995.
PLESKALOVÁ, J. Tvoření pomístních jmen na Moravě a ve Slezsku. Jinočany: H & H, 1992.
SCHWARZ, E. Heimatkunde des Bezirkes Gablonz, Heft 2-3, Die Orts- und Flurnamen des Bezirkes Gablonz. Gablonz an der Neisse, 1934.
ŠMILAUER, V. Třídění pomístních jmen. Zpravodaj místopisné komise, 1972, roč. 13, s. 171204.
ŠMILAUER, V. Úvod do toponomastiky. 1. vyd. Praha: SPN, 1963. 2. vyd. Praha : SPN, 1966.
ŠRÁMEK, R. Úvod do obecné onomastiky. Brno: MU, 1999.

Vedoucí bakalářské práce:

Mgr. Václav Lábus, Ph.D.

Katedra českého jazyka a literatury

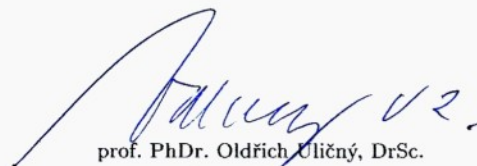
Datum zadání bakalářské práce: **30. dubna 2014**

Termín odevzdání bakalářské práce: **30. dubna 2015**

doc. RNDr. Miroslav Brzezina, CSc.
děkan

L.S.

prof. PhDr. Oldřich Uličný, DrSc.
vedoucí katedry

V Liberci dne 30. dubna 2014

Prohlášení

Byla jsem seznámena s tím, že na mou bakalářskou práci se plně vztahuje zákon č. 121/2000 Sb., o právu autorském, zejména § 60 – školní dílo.

Beru na vědomí, že Technická univerzita v Liberci (TUL) nezasahuje do mých autorských práv užitím mé bakalářské práce pro vnitřní potřebu TUL.

Užiji-li bakalářskou práci nebo poskytnu-li licenci k jejímu využití, jsem si vědoma povinnosti informovat o této skutečnosti TUL; v tomto případě má TUL právo ode mne požadovat úhradu nákladů, které vynaložila na vytvoření díla, až do jejich skutečné výše.

Bakalářskou práci jsem vypracovala samostatně s použitím uvedené literatury a na základě konzultací s vedoucím mé bakalářské práce a konzultantem.

Současně čestně prohlašuji, že tištěná verze práce se shoduje s elektronickou verzí, vloženou do IS STAG.

Datum:

Podpis:

Poděkování

Na samém začátku bych ráda poděkovala vedoucímu své bakalářské práce Mgr. Václavu Lábusovi, Ph.D., za jeho vstřícný přístup, cenné rady, ochotu a čas strávený konzultacemi. Dále bych ráda poděkovala všem obyvatelům města Lučany nad Nisou, kteří se jakýmkoli způsobem podíleli na sběru pomístních jmen, jmenovitě pak paní Margit Jiříčkové. V neposlední řadě patří můj dík kronikářce města Heleně Sejkorové za poskytnuté mapy, čas a ochotu.

Anotace

Předmětem této práce je excerpce pomístních jmen z databáze Geonames, turistických map a map obce na katastru obce Lučany nad Nisou. Dále pak sběr pomístních jmen žijících v místním úzu obyvatel. Práce je rozdělena do dvou částí. Teoretická část obsahuje stručnou historii města a materiálové a teoretické východisko. Praktická část se skládá z abecedně řazených hesel. Cílem práce je analýza současných „živých“ jmen na katastru obce.

Klíčová slova: pomístní jméno, modelová klasifikace pomístních jmen, strukturní model, strukturní typ, motivace pojmenování

Annotation

The first of the many goals of this bachelor thesis focused on the town Lučany nad Nisou is the excerption of minor place-names from sources such as: the Geonames database, tourist maps and other maps available. The second goal is to collect the minor names that are frequently used by local population. The whole thesis is divided into two sections. The first one is theoretical and consists of the history of the town Lučany nad Nisou and a description of methods and materials used in the thesis. The second section is practical and it contains minor place-names in alphabetical order. The main objective of the thesis is to analyse those minor place-names that are locally used in the area of Lučany nad Nisou.

Key words: minor place-name, minor place-name classification, structural model, structural type, naming motivation

Obsah

Obsah.....	7
Seznam zkratk	10
Úvod.....	11
Poloha obce Lučany nad Nisou a její členění	12
Lučany nad Nisou.....	13
Historie Lučan do konce 19. století.....	13
Lučany nad Nisou v první polovině 20. století	14
Lučany nad Nisou po roce 1945.....	15
Historie Horního Maxova.....	16
Historie Jindřichova	17
Teoretická část.....	18
Dělení onomastiky.....	18
Toponomastika	18
Pomístní jména - obecný výklad	19
Dělení pomístních jmen	20
Východiska.....	21
Materiálové východisko	21
Zdroje	22
Teoretické východisko	23
Vztahový model	24
Strukturní model.....	26
Strukturní typ.....	26
Heslová část.....	27
Struktura slovníkového hesla	27

Postup	27
Slovník	29
Lučany nad Nisou - Wiesenthal an der Neisse	29
Horní Maxov - Obermaxdorf	58
Jindřichov - Hennersdorf	67
Shrnutí	70
Shrnutí modelové klasifikace a formálních typů PJ	70
Shrnutí VM A	70
Shrnutí VM B	70
Shrnutí VM C	70
Shrnutí VM D	71
Názvy s nejasným zařazením	72
Celkové shrnutí	73
Shrnutí formálních typů PJ	74
Dotazníkový výzkum	74
Výsledky dotazníku	78
Varianty PJ užívané místními obyvateli	79
Názvy na pomezí místních a pomístních jmen	80
Německá jména	80
Posesivní pojmenovací motiv	81
Varianty	82
Vztah názvů z databáze Geonames a názvů žijících v místním úzu	85
Závěr	87
Seznam pramenů a literatury	88

Seznam tabulek

Tabulka č. 1 - Výsledky dotazníkového průzkumu.....	76
Tabulka č. 2 - Názvy z databáze Geonames.....	85
Tabulka č. 3 - Názvy z databáze Geonames, které žijí v místním úzu.....	85
Tabulka č. 4 - Názvy z databáze Geonames, které nežijí v místním úzu.....	85
Tabulka č. 5 - Názvy, které žijí v místním úzu, ale nenachází se v databázi Geonames	86
Tabulka č. 6 - Názvy ze stabilního katastru	86

Seznam zkratek

Základní zkratky

BP – bakalářská práce

CPO – Císařské povinné otisky map stabilního katastru

ČÚZK – Český úřad zeměměřičský a katastrální

MJ – místní jméno

MKPJ – modelová klasifikace pomístních jmen

OJ – osobní jméno

OÚ – obecní úřad

PJ – pomístní jméno

SK – stabilní katastr

SM – strukturní model

ST – strukturní typ

VJ – vlastní jméno

VM – vztahový model

Jiné zkratky

č. p. – číslo popisné

atd. – a tak dále

apod. – a podobně

popř. – popřípadě

tj. – to je

tzn. – to znamená

tzv. – takzvaný

Úvod

Tématem této bakalářské práce je pomístní názvosloví na katastru obce *Lučany nad Nisou*, která se dále dělí na katastrální území *Lučany nad Nisou*, *Horní Maxov* a *Jindřichov*. Práce vychází především z turistických map, databáze Geonames, map obce a ústního sběru pomístních jmen v dané obci.

Cílem této práce je excerpce a analýza pomístních názvů na daných katastrech. Důležité je především zjištění, která pomístní jména jsou aktivně užívána obyvateli obce. Tyto informace byly zjištěny dotazníkem, zasláným obyvatelům *Lučan nad Nisou* v různých věkových kategoriích. Výzkum byl doplněn ústním rozhovorem se zástupkyní nejstarší generace a dlouholetou obyvatelkou *Lučan nad Nisou*.

Nejprve je nastíněna historie a současnost obce, s důrazem na proměnu obyvatelstva po roce 1945. Následuje stručné představení a rozdělení toponomastiky, poté teoretická a materiálová východiska. Nejrozsáhlejší kapitolou je heslová část, v níž je zmíněna struktura samotného hesla a celkový postup. Následuje abecedně řazený slovník hesel, ve kterém je možné nalézt polohu místa, zdroj, formální utvářenost, motiv pojmenování, modelovou klasifikaci a varianty pomístního jména, které se objevují v jiných mapách, v úzu, nebo ve stabilním katastru. Součástí posledního bodu jsou i německé ekvivalenty, vzhledem k předchozímu téměř výhradně německému osídlení obce.

Za slovníkem následuje shrnutí modelové klasifikace a výsledky dotazníkového průzkumu, tato část komentuje jména i z hlediska užívání a preferovaných variant. Závěrečná část se věnuje charakteristickým rysům pomístních jmen ze zkoumané oblasti, zmíněna jsou i nejasná a mylně přeložená jména.

Představení publikace *Lučany nad Nisou*

Při psaní bakalářské práce mi byla velkým přínosem publikace *Lučany nad Nisou*¹, kterou vydalo nakladatelství RK v Liberci. Autory knihy je 16 obyvatel *Lučan nad Nisou*, mezi nimi např. Helena Sejkorová, Zdena Lédlová, Kateřina Nora Nováková, Johanna Pauly, Otokar Simm a další. Kniha byla mým výlučným zdrojem v kapitolách o historii jednotlivých částí obce, dále jsem ji využila u určení motivace pojmenování PJ v heslové části. Také se v ní objevovaly některé německé názvy a užitečné informace o vzniku těchto názvů.

Poloha obce *Lučany nad Nisou* a její členění

V této kapitole čerpám výlučně z knihy *Lučany nad Nisou*, konkrétně z kapitoly *Poloha obce a její členění* od Heleny Sejkorové.

Město *Lučany nad Nisou* leží 5 km východně od Jablonce nad Nisou na ploše 9,78 km². Na severu sousedí s Josefovým Dolem, na východě s Jiřetínem pod Bukovou a Smržovkou, na jihu s Novou Vsí nad Nisou, na západě s Jabloncem nad Nisou a Janovem nad Nisou. Osídlení obce je nerovnoměrné. Nejstarší částí jsou pravděpodobně Horní *Lučany*, ale s rozvojem průmyslu se střed obce přesunul do údolí Nisy ke Krkonošské silnici. V rozlehlém území *Lučan* se dříve jasně rozlišovaly jednotlivé místní části: *Horní Lučany* (Oberwiesenthal) a *Grunt* (Grund), *Lučany - střední část* (Wiesenthal-Mitte) a *Dolní Lučany* (Unterwiesenthal). Kromě nich byly vžité další místní názvy: *Krähwinkel* (Krévinkl, Vraní Kout), *Jacobsberg* (Jakubův kopec), *Freischütz* (Frajšic), dnes již nepoužívaný *Hahn* (Kohoutek) v Horních *Lučanech*, stejně jako několik dalších pojmenování.

V roce 1960 při celostátní správní reformě (která měla za úkol zmenšit počet krajů, okresů i samostatných obcí) byly k *Lučanům* připojeny sousední obce - *Jindřichov* a *Horní Maxov*. Oběma jsou věnovány samostatné kapitoly.

V současnosti se *Lučany* kvůli historickému vývoji a možnosti porovnávání statistických údajů člení na tři části: **Horní Maxov**, **Jindřichov** a samotné **Lučany nad Nisou**, ve kterých jsou ještě vymezeny části: Bramberk, Horní *Lučany*, Jakubův kopec a *Lučany nad Nisou*.

¹ DOSTÁL, M. a kol. *Lučany nad Nisou*. Liberec: Nakladatelství RK, 2013. ISBN 978-80-87100-21-9.

Městem protéká několik toků. Na severu v Horním Maxově je to *Rovný potok*, též nazývaný *Rábenka* a v německém tvaru *Rabenei*. Jedná se o jedno z mála zeměpisných pojmenování v této oblasti, které má slovanský základ. Na katastrální mapě se objevují další tři potoky. Na západě je to *Šindelův potok*, protékající Jindřichovem, středními Lučany tekoucí *Lučanská Nisa*, která pramení pod Veisovým kopcem, na východě pak *Smržovský potok*, tvořící částečně hranici se sousední Smržovkou. *Lučanská Nisa* se vlévá do *Lužické Nisy*, která pramení v Nové Vsi nad Nisou.

Zatímco Nisa se vlévá do Odry a s ní do Baltského moře, vody Smržovského potoka po splynutí s Kamenicí, Jizerou a Labem, končí v Severním moři. Hlavní evropské rozvodí tedy prochází obcí. O dnes již neexistujícím hostinci *U Zlatého kříže*, nazývaném také *Krojčenk* (Kreuzschänke), se říkalo, že dešťová voda teče z každé střechy do jiného moře.

Zmínku si zaslouží i hora *Krásný*, dosahující nadmořské výšky 797 metrů. Má tři vrcholy, z nichž jménem na mapě je označen ten nejvyšší. Na jižním vrcholu, jen o 7 metrů nižším, stojí rozhledna *Bramberk*. Tímto jménem bylo na německých mapách označováno celé temeno.² Kromě rozhledny Bramberk najdeme v části obce Horní Maxov také rozhlednu *Slovanku*.

Lučany nad Nisou

V následujících kapitolách jsem vycházela výlučně z příslušných kapitol knihy *Lučany nad Nisou*. Oddíl věnující se části *Lučany nad Nisou* zpracovaly autorky Helena Sejkorová, Zdena Lédlová a Alena Kulasová. Autor části *Horní Maxov* je Otokar Simm. *Jindřichov* zpracovaly autorky Zdena Lédlová a Kateřina Nora Nováková.

Historie Lučan do konce 19. století

O založení vesnice Lučany nad Nisou (Wiesenthal an der Neisse) se nedochoval žádný přesný písemný záznam, ani původ názvu Wiesenthal není jednoznačný. Jednou z možností je pojmenování po statkáři Wiesnerovi, další je prosté označení: údolí (Thal) lemované loukami (Wiesen). Ves patrně vznikla ve druhé polovině 16. století, když podél říčky Nisy začali

² SEJKOROVÁ, 2013, s. 6-7.

němečtí osadníci zakládat hospodářství. První písemná zmínka o vesnici pochází z 11. února 1623 a je možné ji nalézt v rodinné kronice Schürerů ze Mšena u Jablonce. Podle soupisu poddaných z roku 1653 bylo v Lučanech celkem 22 domů a bydlelo v nich 132 lidí.

Nejstarší dochovaná lučanská gruntovnice – pozemková kniha – je z roku 1708. Tereziánský katastr, jehož podklady pocházejí z let 1713-57, zaznamenává ve vsi 23 hospodářství. Nejstarší osídlení začínalo v horní části obce, kde také bylo za vlády Marie Terezie po roce 1770 započato s číslováním domů. Ve středu obce se nedlouho poté objevila škola, kostel a obecní úřad. Část obce *Grunt* v horní části Lučan je uváděn jako místo se zemědělským osídlením, v Dolních Lučanech se zase nacházely nejstarší brusírny.

Do roku 1840 počet domů stoupl na 313 a žilo v nich 1897 obyvatel. Tři roky poté byla sestavena katastrální mapa Lučan, části obce, údolí a kopce dostaly názvy. Některé byly později přeloženy do češtiny, jiné zůstaly v původní německé podobě, popř. se objevují obě jazykové verze. Obec se dále rozrůstala díky rozvíjejícímu se sklářskému a bižuternímu průmyslu.

Hlavním zdrojem obživy bylo nejprve zemědělství a potravinářství, poté zde vyrostly prádelny a tkalcovny, později sklárny a bižuterní podniky.

17. června roku 1892 bylo obci *Wiesenthal an der Neisse* schváleno přejmenování na *Lučany nad Nisou*, brzy poté byly Lučany povýšeny na městys. Městem se Lučany nad Nisou staly 10. prosince 1913. Jako městský znak používaly Lučany nad Nisou štít se stříbrným pelikánem se zlatým zobákem a pozvednutými křídly v modrém poli, stojícím ve zlatém hnízdě a krmícím svá tři mláďata vlastní krví. Tento motiv pravděpodobně pochází již z první poloviny 18. století a symbolizuje lásku k bližnímu a křesťanskou obětavost.³

Lučany nad Nisou v první polovině 20. století

S koncem válečného konfliktu vznikla samostatná Československá republika. V té době žilo v Lučanech 3600 obyvatel, z nichž pouze 10% bylo české národnosti. Skutečnost, že pohraničí se stalo součástí Československé republiky, Němci nesli velmi těžce. Samospráva Lučan zůstala zcela v německých rukou, při volbách v roce 1923 získala česká menšina v třicetičlenném zastupitelstvu 4 hlasy. Tehdy byl zaveden i český výraz pro *Wiesenthal an*

³ SEJKOROVÁ, LÉDLOVÁ, 2013, s. 8-15.

der Neisse – Lučany nad Nisou. V roce 1933 se katastrální území Lučan rozkládalo na 973 ha a v 658 domech žilo 3680 obyvatel, z nichž bylo 9,7% české národnosti. V této době bylo pro život obce nejdůležitější sklářství, než zasáhla ekonomická krize.

V roce 1938, krátce po obsazení Sudet, mnoho obyvatel české národnosti Lučany opustilo a přesunulo se do vnitrozemí. Zůstali jenom ti, kteří zde měli větší majetek, který nechtěli opustit. Vojenské povinnosti podléhali za války pouze Němci. Během okupace neexistoval český kulturní život, spolky byly rozpuštěny a jejich jmění zabaveno. Na jaře 1945 žilo v Lučanech pouze 8% obyvatel české národnosti.⁴

Lučany nad Nisou po roce 1945

Po skončení druhé světové války došlo k nevyhnutelnému odsunu Němců. Mnoho dříve velice úspěšných podniků bylo znárodněno, z 24 lučanských hospod se zachovalo pouze 6. Ve městě žilo v roce 1948 pouze 1800 osob, jednalo se o úbytek čítající 2000 osob oproti roku 1939.

Podle sčítání lidu v roce 1970 zde žilo celkem 1 893 obyvatel, k české národnosti se hlásilo 1 547 osob, k německé 203, ke slovenské 83, k polské 19 a jinou uvedlo 14 občanů.

Po celostátním sčítání v roce 1980 žilo v Lučanech celkem 1 754 obyvatel. 1 481 obyvatel bylo české národnosti, 155 německé, 97 slovenské, 3 ukrajinské, 1 ruské, 13 polské a 4 maďarské.

V současnosti v Lučanech nad Nisou žije 1 768 obyvatel.⁵

Po revoluci vzniklo mnoho nových podniků. Mezi největší lučanské firmy patří Jizerská dřevařská společnost, s. r. o., Aldit, s. r. o. a RS CZ, s. r. o. Sklářský průmysl již z Lučan úplně vymizel.⁶

⁴ SEJKOROVÁ, LÉDLOVÁ, KULASOVÁ, 2013, s. 16-22

⁵ LÉDLOVÁ, 2013, s. 58-67.

⁶ NOVÁKOVÁ, 2013, s. 68-69.

Historie Horního Maxova

Horní Maxov založil hrabě Albrecht Maximilian Desfours. První osadníci se v obci na jižním předhůří Jizerských hor usadili již v roce 1680. Úředníci pojmenovali obec po hraběti, nejprve Maximiliansdorf, dále se používalo zkrácené Maxdorf, z čehož později vznikl dnes známý Maxov. Prvním zdejším obyvatelem byl Christian Seibt, který si postavil svoji chalupu na úpatí kopce později zvaného Seibthübel. Příjmení Seibt bylo do roku 1945 v oblasti poměrně rozšířené a podle některého ze Seibtů byl pojmenován i zmíněný vrch, dnešní Slovanka. První lidí sem přicházeli z okolních obcí a byli většinou německé národnosti. Přestože později došlo k prolnutí s českým obyvatelstvem, národnostní charakter Maxova zůstal do roku 1945 německý.

Obyvatelé nacházeli obživu v zemědělství, dále se zde zpracovával len, plátno se bělilo na tzv. bělidlech. Od konce 18. století se začalo rozvíjet sklářství, bylo zde postaveno mnoho mačkáren.

Počáteční rozvoj obce nebyl rychlý, ale v roce 1770 zde stálo již 104 stavení. V roce 1899 jich už bylo 358. V roce 1902 v Maxově žilo 1205 obyvatel (téměř desetkrát více, než dnes), v roce 1939 už jen 917 obyvatel. V roce 1899 se Maxov rozdělil na dvě samostatné obce - Dolní a Horní Maxov. V roce 1960 byl Horní Maxov přičleněn k Lučanům nad Nisou.

Konec druhé světové války přinesl do Maxova zásadní zlom - většina usedlíků musela odejít. S odchodem lidí zanikla drobná průmyslová výroba. O mnoho opuštěných domů neměli nově příchozí zájem. V padesátých letech jich byla řada stržena. Dnes žije v Maxově 137 stálých obyvatel a k trvalému bydlení je využíváno pouze 26 objektů. Dalších 97 domů slouží k rekreaci.⁷

V Maxově se také nachází ústav sociální péče, který má za úkol pomáhat lidem se zdravotním nebo mentálním postižením. Ústav se nazývá Domov Maxov.

⁷ SIMM, 2013, s. 108-117

Historie Jindřichova

Jindřichovu se lidově říkalo *Bruch* nebo též *Broche* (polom). První zmínky o Jindřichovu pochází z roku 1694, kde je označován, jako *Ober Gablonz* (Horní Jablonec). Teprve 24. 8. 1771 se v jablonecké úmrtní knize objevuje jméno *Hennersdorf* (Jindřichov). Název obce se pravděpodobně váže ke jménu Hemmrich či Heinrich. Oblast byla dlouho velmi chudá, situace se zlepšila až po rozmachu jabloneckého bižuterního průmyslu.

V roce 1850 žilo v obci 517 výlučně německých obyvatel, po druhé světové válce se Jindřichov téměř vylidnil, obyvatel zde zbylo 172. Dnes zde bydlí 127 stálých obyvatel.⁸

⁸ LÉDLOVÁ, NOVÁKOVÁ, 2013, s. 122-125.

Teoretická část

Onomastika se zabývá vlastními jmény (onyma, propria), která pojmenovávají komunikativně individualizované objekty. Vlastní jména, dále jen VJ, se staví do protikladu ke jménům obecným (apelativům). Hlavní funkcí VJ je objekty v rámci podobných objektů téhož druhu individualizovat, dále je od sebe nezaměnitelně odlišit a v neposlední řadě objekty lokalizovat, čili zařadit, a to nejen do prostoru, ale i do určitých věcných, sociálních, kulturních a historických vztahů.⁹

Dělení onomastiky

V onomastice se vymezují tři hlavní kategorie, do kterých se zařazují zkoumané objekty podle jejich druhové povahy:

1. **geonyma** – zahrnují všechna toponyma (jména objektů na povrchu země) a kosmonyma. Geonymické objekty je možné zakreslit na mapy.
2. **bionyma** – zahrnují antroponyma (názvy osob), pseudoantroponyma (VJ mytologických a pohádkových bytostí, také hraček) a zoonyma (názvy zvířat).
3. **chrématonyma** – zahrnují VJ objektů, jevů a vztahů vzniklých lidskou činností. Patří sem např. jména výrobků, společenských institucí, VJ společenských jevů (Den Matek) a další.¹⁰

Toponomastika

Toponomastika je nauka o vlastních jménech zeměpisných. Geografická jména se dělí na tři skupiny.

1. **choronyma** – jména dílů světa, států, oblastí, zemí, krajin atd.

⁹ ŠRÁMEK, 1999, s. 11.

¹⁰ ŠRÁMEK, 1999, s. 16, 164, 165.

2. **jména místní** – názvy sídlišť, obcí, osad, mlýnů, cihelen, turistických chat, hradů, kostelů, zámků, hostinců, lékáren, jednotlivých domů, ulic, náměstí, nábřeží, mostů, sadů atd.¹¹
3. **jména pomístní** – názvy neživých přírodních objektů, včetně objektů vytvořených člověkem. Tyto objekty nejsou určeny k obývání a jsou pevně fixovány v krajině.¹²

Pomístní jména - obecný výklad

V následující kapitole vycházím z knihy *Pomístní jména v Čechách*.¹³ Pomístní jména vznikla kvůli potřebě člověka orientovat se v krajině a rozlišit od sebe jednotlivé objekty. Naši předkové byli velmi semknuti s přírodou a dokázali výborně vypozerovat, čím jsou jednotlivá místa v přírodě charakteristická. Tato místa pojmenovávali podle přírodních či kulturních poměrů, podle toho, jak souvisely s člověkem, s jeho prací, výtvořou a duchovním životem.¹⁴

„Pomístní jména jsou pevně vázána na objekt, který pojmenovávají.“¹⁵ „Jestliže dojde k zániku objektu, potom pomístní jméno buď zanikne i s objektem, nebo - a to je právě důležité pro různé vědní obory - přetrvává dál jako název objektu nově vzniklého na místě objektu původního.“¹⁶

Původ pomístních jmen většinou pochází od místních obyvatel. Ke změnám pomístních jmen tedy může docházet nejen změnou objektu, ale i změnou obyvatelstva. V Čechách se objevují pomístní jména nejen českého původu, ale i jména přejatá z jiných jazyků.¹⁷ V Lučanech nad Nisou je velký počet PJ přejatých z němčiny.

¹¹ ŠMILAUER, 1966, s. 9-10.

¹² SVOBODA; ŠMILAUER; OLIVOVÁ-NEZBEDOVÁ; OLIVA; WITKOWSKI, 1973, s. 62.

¹³ OLIVOVÁ-NEZBEDOVÁ, L.; KNAPPOVÁ, M.; MALENÍNSKÁ, J.; MATUŠOVÁ, J. *Pomístní jména v Čechách*. Praha: Academia, 1995.

¹⁴ OLIVOVÁ-NEZBEDOVÁ, 1995, s. 16-17.

¹⁵ OLIVOVÁ-NEZBEDOVÁ, 1995, s. 20.

¹⁶ OLIVOVÁ-NEZBEDOVÁ, 1995, s. 20-21.

¹⁷ OLIVOVÁ-NEZBEDOVÁ, 1995, s. 20-22.

Dělení pomístních jmen

Do pomístních jmen (anoikonym) patří:

1. **hydronyma** – jména vod, tj. jména moří, zálivů, jezer, řek, pramenů, rybníků, vodopádů, průplavů, močálů, rašelinišť, vodních nádrží, peřejí, bažin atd.
2. **oronyma** – VJ tvarů vertikální členitosti na zemském povrchu i mořském dně, tj. jména pohoří, vrchovin, hornatin, jednotlivých hor, kopců, skal, údolí, průsmyků, sedel, propastí, roklí, nížin, tabulí atd.
3. **pozemková jména** – tj. VJ seskupení pozemků nebo jednotlivého pozemku, a to obdělávaného (pole, louka, pastvina, zahrada, vinice atd.), lesního (polesí, les, háj, obora atd.) a neobdělávané půdy.
4. **hodonyma** – VJ dopravních cest, tzn. názvy ulic, náměstí, dálnic, silnic, cest, stezek, tunelů, brodů, lávek, železnic, lanovek atd.
5. **VJ jiných neživých přírodních objektů a jevů a člověkem vytvořených objektů, které nejsou určeny k obývání a jsou v krajině pevně fixovány** – VJ balvanů, kapliček, božích muk, křížků, hřbitovů, pomníků, mohyl, lomů, dolů, rozhleden, ukazatelů cest atd.¹⁸

Příklady jednotlivých typů PJ z obce Lučany nad Nisou

- Hydronyma: *Lučanská Nisa, Smržovský potok, Křísák*
- Oronyma: *Krásný, Zvonkové údolí, Pasecký vrch*
- Pozemková jména: *Jelení obora, Posseltovo, Selská osada*
- Hodonyma: *Záhořská silnice, Mlýnská cesta, Bramberská silnice*
- Jiné neživé objekty: *Skalní hřib, U křížku, Slovanka*

¹⁸ OLIVOVÁ-NEZBEDOVÁ, 1995, s. 15-16.

Východiska

Materiálové východisko

Pomístní jména jsem nejprve vypsal z několika zdrojů, o kterých se zmiňuji níže, následně jsem je rozdělila podle obcí na část *Lučany nad Nisou*, *Horní Maxov* a *Jindřichov*. Dohromady jsem získala 84 jmen (61 z části Lučany nad Nisou, 17 z Horního Maxova a 6 z Jindřichova). 5 dalších jmen jsem získala ústním sběrem dat.

Materiál jsem dále seřadila abecedně a převedla ho do formy dotazníku, v tištěné i internetové podobě. Do internetového dotazníku je možné nahlédnout zde.¹⁹ S tištěným dotazníkem jsem navštívila pamětnici M. Jiříčkovou, která žije v Lučanech od roku 1956 a její dceru H. Sejkorovou (kronikářka Lučan). Všechna pomístní jména jsem s nimi probrala, ptala se, zda název znají a zda ho i používají, dále jsem se dotazovala na různé variace a německé názvy. Internetový dotazník, který byl obdobou tištěného, jsem rozeslala obyvatelům *Lučan nad Nisou*. Respondenty jsem shromažďovala spíše náhodně, ale brala jsem v potaz, aby v dotazníku byly zahrnuty osoby různého věku. Zaměřovala jsem se převážně na jejich aktivní znalost jmen. Výsledky dotazníku jsou uvedeny níže v části *Dotazníkový výzkum*.

Celkově se mi podařilo nashromáždit 20 odpovědí, dotazník tedy sloužil spíše pro mé ujištění, jak si dané PJ mezi místními obyvateli stojí, zda ho znají a používají, či nikoli. Výsledky obou dotazníků jsem využila v heslové části u bodů 3 (uživatelé daného PJ), 7 (varianty PJ včetně německého názvu) a částečně u bodu 5 (motivace pojmenování), tento bod jsem ale spíše konzultovala s místními osobně, popř. jsem motivaci vyhledala v knize *Lučany nad Nisou*²⁰.

Prostřednictvím osobního rozhovoru s obyvatelkou *Lučan nad Nisou* (M. Jiříčkovou) jsem shromáždila několik názvů, které žijí jen v místním úzu.

¹⁹ <http://goo.gl/forms/f7Ra7Mp17pXEctsw1>

²⁰ DOSTÁL, M. a kol. *Lučany nad Nisou*. Liberec: Nakladatelství RK, 2013.

Zdroje

- **Turistické mapy**

Pracovala jsem s online turistickou mapou ze serveru www.mapy.cz, která je průběžně aktualizována. Má měřítko až do úrovně 1 : 5 000. Nachází se na ní mnoho turisticky relevantních bodů, které jsem na jiných mapách nenašla.

- **Tištěné mapy obce**

Dále jsem používala tištěnou mapu k. ú. *Lučany nad Nisou, Jindřichov a Horní Maxov* v měřítku 1 : 10 000. Tuto mapu lze nalézt na obecním úřadě, je datována k lednu 2001 a vyšla v nákladu 800 kusů. Stejnou mapu, pouze rozdělenou na dvě části, nalezneme i na předsádkách publikace *Lučany nad Nisou*. Posledním tištěným zdrojem je německá nedatovaná mapa, přístup k ní mi poskytla kronikářka obce Helena Sejkorová. Mapu kreslil Alfred Fischer, vydala ji obec *Lučany nad Nisou* (tisk - Gebrüder Stiepel Liberec). Mapa je v měřítku 1 : 8 800. Z této mapy jsem si vypisovala většinu německých názvů PJ a srovnávala je s českými.

- **Ústní sběr dat + dotazníkový výzkum**

Pět PJ jsem získala ústním sběrem dat, rozhovorem s dlouholetou obyvatelkou *Lučan nad Nisou*, Margit Jiříčkovou. Dotazníkový výzkum následně potvrdil, že se tato PJ užívají (do dotazníku bylo možné připsat PJ, která nejsou v mapách a užívají se, těchto 5 názvů se objevovalo velmi často). Dále jsem si dotazníkem ověřovala varianty jmen a zjistila, která se aktivně používají.

- **Databáze Geonames**

Databáze Geonames umožňuje vyhledat si jakékoli katastrální území v České republice a následně si území prohlédnout prostřednictvím mapového okna. Databáze vždy obsahuje nejaktuálnější geodata.²¹ Jedná se o oficiální standardizované názvosloví. S databází jsem pracovala v dubnu 2016, celkově jsem si z ní vypsala 45 jmen.

²¹ O Geoportálu ČÚZK. *ČÚZK: Geoportál* [online]. [cit. 2016-06-06]. Dostupné z: http://geoportal.cuzk.cz/%28S%28x5cohhk3u1sqsvsmxxqh4m5%29%29/Default.aspx?mode=TextMeta&text=uvod_uvod&news=yes&menu=1

- **Císařské povinné otisky map stabilního katastru**

V roce 1817, za vlády Františka I., vznikl tzv. stabilní katastr. Šlo o přesný soupis a geodetické vyměření veškeré půdy na vědeckých základech velkoměřítkového mapového díla. Jedná se o mapy z let 1826-1843, které zobrazují původní stav krajiny bez dodatečného zákresu pozdějších změn. Zaměřené pozemky byly zobrazeny a očíslovány jako parcely.²² PJ ze zde nalezených otisků a skic (celkově jsem si vypsal 24 názvů) jsem zahrnula v bodě č. 7, kde u příslušného názvu uvádím zkratku - SK (stabilní katastr). Zahrnutí názvů vypsaných ze stabilního katastru poukazuje na stáří některých jmen z obce *Lučany nad Nisou*.

Teoretické východisko

Pomístní jména je možné třídit dle různých kritérií. Profesor Vladimír Šmilauer zpracoval velmi podrobný sémanticko-motivační třídič. PJ jsou podle Šmilauera rozdělena do šesti základních kategorií, tyto kategorie se dále dělí do několika podskupin. Toto třídění jsem v BP nevyužila, jelikož preferuji současné metody třídění dle vztahových modelů.

Jedná se o kategorie:

1. Obecné vztahy a vlastnosti (poloha, vzdálenost, velikost, rychlost, tvar, barva, stáří) – *Pod Krásným, Pod Maxovem, Malá strana, Smržovský potok*
2. Země (vyvýšeniny, vhloubené tvary, půda, složení půdy, kulturní půda, vodstvo, atmosférické jevy) – *Grunt, Křísák*
3. Rostlinstvo (porosty a jednotlivé rostliny, pěstění rostlin) – *Buková hora, Lískovo*
4. Zvířectvo (volně žijící, domácí) – *Jelení obora, Kočičák*
5. Člověk (poměry majetkové a právní, lidská práce, lidská díla, duchovní život) – *Kostelní vrch, Na Bělidle, Scholzův vrch*
6. Jména nejasná²³ - *Nisa*

²² Císařské povinné otisky stabilního katastru 1 : 2 800. ČÚZK: *Geoportál* [online]. [cit. 2016-06-06]. Dostupné z: http://archivnimapy.cuzk.cz/index_temp_15.html

²³ OLIVOVÁ-NEZBEDOVÁ, 1995, s. 17-20.

Další způsoby třídění představují **vztahový model**, **strukturní model** a **strukturní typ**. Pomístní jména jsou v BP analyzována podle vztahového modelu, v heslové části u bodu šest.

Dílčí kritéria MKPJ (modelové klasifikace pomístních jmen) odrážejí jednotlivé fáze pojmenovacího procesu až k jeho výsledkům. Proces má tři kroky - určení VM (vztahového modelu), SM (strukturního modelu) a ST (strukturního typu).²⁴

Vztahový model

Rovina vztahových modelů postihuje základní pojmenovací motivy pomístních jmen.

VM A: vyjadřuje polohu, případně směr pojmenovávaného objektu

VM B: vyjadřuje druh objektu

VM C: vyjadřuje vlastnosti objektu, a to založené na ději, popř. na vztahu k objektu jinému²⁵

Tento model můžeme dále rozčlenit na **VM C¹** (sem patří primární vlastnosti objektu, jako je velikost, barva, látkové složení, výskyt rostlinstva a živočišstva, umístění v terénu; a sekundární, jako je třeba hodnocení) a **VM C²** (vztahuje se k ději, zahrnuje i přírodní procesy, lidskou činnost, další události a činnosti, názvy metonymického původu a názvy vyplývající z pověr).²⁶

VM D: vyjadřuje posesivitu a jiný vztah k osobám

Kombinacemi těchto VM se vytvářejí VM dvoučlenné a vícečlenné a ty se aplikují na složená PJ, dvouslovná i víceslovná PJ – složená z minimálně tří slov.

²⁴ KARLÍK, 2002, s. 213.

²⁵ KARLÍK, 2002, s. 213.

²⁶ PLESKALOVÁ, J. 1992, s. 77.

Příklady zastoupených VM v anoikonymii obce *Lučany nad Nisou*:

VM A+A: *Pod Maxovem, V Záhoří, Pod Slovankou*

VM A+B: *Bramberská silnice, Dolní huť, Smržovský potok*

VM A+B: *U lavičky, U obrázku, U křížku*

VM A+C₁: *Pod Krásným, V šupáku, Na kolečku*

VM A+C₁: *Lučanská Nisa, Lužická Nisa*

VM A+C₁+B: *U Jedlového obrázku, U Velkých kamenů*

VM A+C₂: *U sv. Františka, Na Bělidle*

VM A+D: *U Šárky, U Terezy, U Tonička*

VM B: *Grunt, Koupaliště*

VM B+C₂: *Chata Muhu*

VM C₁: *Kočičák, Krásný, Rábenka*

VM C₁B: *Sedmidomí*

VM C₁+B: *Buková hora, Hrachový kopec, Jelení obora*

VM C₁+C₁: *Malá strana*

VM C₂: *Blaník, Fatra, Frajšic, Hvížd'alka, Jégrhorn, Thukárna*

VM C₂B: *Krojčenk, Krévinkl, Bramberk*

VM C₂+B: *Kostelní vrch, Mlýnská cesta, Selská osada*

VM C₂+B (A+A): *Ski areál U pily*

VM D: *Lískovo, Posseltovo*

VM DB: *Vinšloch*

VM D+B: *Bémova kotlina, Ferdinandův kopec, Havlíčkova bouda, Seibtova studánka*

Rovina strukturního modelu a typu je podřazená rovině VM, vystihuje způsob vyjádření jednotlivých pojmenovacích motivů v PJ.²⁷

Strukturní model

Tento model postihuje konkrétní pojmenovací postup. K tvoření PJ slouží:

- **toponymizace (proprializace)** – *sokolovna* > *Sokolovna*
- **metaforické nebo metonymické souvislosti pojmenovávaného objektu s jiným** – *Blaník*
- **derivace** – *Tlukárna*
- **kompozice** – *Sedmidomí*
- **tvoření dvou a víceslovných PJ** – *Hrachový kopec*
- **předložkové pády** – *U křížku*
- **přejímání toponym a apelativ z cizích jazyků a jejich adaptace**²⁸ – *Krévinkl* < *Krähwinkel*

Strukturní typ

Tento typ je konkrétním vyjádřením SM, daný určitým topoformantem.²⁹ Např.:

ST - ka - *Hvížd'alka*

ST - ák - *Kočičák*

ST - árna - *Tlukárna*

Zařazení jednotlivých PJ do MKPJ se nachází v heslové části v bodě šest.

²⁷ KARLÍK, 2002, s. 213.

²⁸ KARLÍK, 2002, s. 213-214.

²⁹ KARLÍK, 2002, s. 214.

Heslová část

Struktura slovníkového hesla

1. druh objektu a jeho lokalizace
2. zdroj
3. uživatelé daného PJ
4. formální utváření PJ
5. motivace pojmenování
6. modelová klasifikace PJ
7. varianty PJ, včetně německého názvu

Postup

V této části jsou všechna sebraná PJ z katastru obce *Lučany nad Nisou*. Jsou rozdělena na tři části - *Lučany nad Nisou*, *Horní Maxov* a *Jindřichov*. Dále jsou seřazena abecedně.

Při zpracování jmen jsem postupovala následovně: jako základní název jednotlivých PJ (uvedený tučně) jsem volila ten, který jsem našla v turistické mapě na serveru www.mapy.cz, protože právě v této mapě by se měly objevovat nejaktuálnější názvy. Pokud se jméno na internetovém serveru neobjevovalo, použila jsem název z podrobné mapy obce z roku 2001, kterou je možné nalézt v tištěné podobě na *OÚ v Lučanech nad Nisou*, nebo na předsádkách publikace *Lučany nad Nisou*. Pokud se PJ neobjevovalo ani tam, použila jsem pojmenování z databáze Geonames. Jestliže PJ žije pouze v místním úzu, popř. je o něm zmínka v knize *Lučany nad Nisou*, ale na mapách se nedá dohledat, použila jsem variantu nejvíce používanou mezi místními obyvateli.

U bodu číslo dva – zdroj PJ – jsou uvedeny všechny zdroje, ve kterých se jednotlivé PJ objevuje. Zde jsem pracovala celkově se čtyřmi zdroji dat, které jsem nazvala: **turistická mapa**, **Publikace o LnN**, **Geonames** a **ústní sběr dat**. *Turistickou mapou* se myslí mapa ze serveru www.mapy.cz, *Publikace o LnN* je kniha *Lučany nad Nisou* a *Geonames* znamená databáze Geonames, kterou je možné nalézt na adrese www.cuzk.cz. *Ústně* jsem PJ konzultovala s několika místními obyvateli, kteří mi sdělili ta pomístní jména, která se v mapách neobjevují (většinou názvy restaurací).

Motivaci pojmenování (bod pět) jsem čerpala převážně z publikace *Lučany nad Nisou*³⁰, některé také z knihy *Jizerské hory - o mapách, kamení a vodě*³¹, další z *Heimatkunde des Bezirkes Gablonz*³² od Ernsta Schwarze. Ze slovníku jsem se rozhodla vynechat názvy většiny restauračních zařízení (na katastru jich je velmi mnoho). Zahrnuté restaurace jsou ty, které fungují jako orientační body mezi místními obyvateli.

Alternativní názvy jednotlivých objektů jsou vždy uvedeny v bodě sedm (spolu s německými názvy). Při hledání variant jednotlivých PJ (v bodě sedm) jsem využívala převážně publikaci *Lučany nad Nisou*, dále také nedatovanou německou mapu od Alfreda Fischera a Císařské povinné otisky stabilního katastru (dále jen CPO). Všechny výše uvedené mapy jsou podrobně popsány (včetně měřítka atd.) v části BP: *Materiálové východisko - zdroje*.

Pokud je název ve stabilním katastru, je u něj v bodě sedm uvedena zkratka: (SK).

Ve slovníčku historických názvů v úvodu publikace *Lučany nad Nisou* se objevuje název, který již v aktuálních mapách nenajdeme a to – *Kohoutí kopec* (*Hahnberg*, popř. jenom *Hahn* – SK). Podle Schwarze název vznikl odvozením od výrazu *Hain* (les). Jednalo se o skupinu domů na místě vykáceného lesa. Tento vrch je uveden v nedatované německé mapě a v CPO.

PJ není zařazeno ve slovníku z několika důvodů. Nenachází se v žádném primárním zdroji, ze kterého jsem vycházela při vypisování jmen (není v turistické mapě, mapě obce, v geonames a místní obyvatelé ho neznají).

Název je možné nalézt ve skicách stabilního katastru a ve staré nedatované mapě, avšak tyto zdroje jsem používala pouze u bodu 7 v heslové části. Skutečnost, že se PJ nachází ve stabilním katastru, nebyla kritériem pro zařazení do slovníku PJ. V závěru práce je uveden seznam všech názvů vypsanych ze stabilního katastru (mnoho z nich se v BP ze stejných důvodů neobjevuje).

³⁰ DOSTÁL, M. a kol. *Lučany nad Nisou*. Liberec: Nakladatelství RK, 2013. ISBN 978-80-87100-21-9.

³¹ KARPAŠ, R. a kol. *Jizerské hory – o mapách, kamení a vodě (díl 1.)*. Liberec: Nakladatelství RK, 2008.

³² SCHWARZ, E. *Heimatkunde des Bezirkes Gablonz, Heft 2-3, Die Orts- und Flurnamen des Bezirkes Gablonz*. Gablonz an der Neisse, 1934

Slovník

Lučany nad Nisou - Wiesenthal an der Neisse

Blaník

1. Hostinec ve středu obce. U budovy se nachází stejnojmenná autobusová zastávka.
2. Ústní sběr dat.
3. Název žijící v místním úzu.
4. PJ vychází z PJ hory *Blaník*. Jedná se o transonymizaci, tj. metaforický přenos jména na jiný objekt.
5. Bývalý hotel *U Města Vídně* byl vybudován v druhé polovině 19. století. Současný název získal objekt po druhé světové válce.³³ Motivace pojmenování souvisí s horou *Blaník*, s níž je spojena pověst o blanických rytířích. Název souvisí s poválečným osídlováním Sudet, v názvosloví se tehdy využívaly reálie spojené s Čechy, Slovany a Československem (podobně vznikly názvy *Slovanka* a *Fatra*).
6. VM C₂
7. hotel Zur Stadt Wien³⁴, U Blaníku

Böhmova kotlina

1. Údolí ležící v severní části obce.
2. Turistická mapa, Geonames, Publikace o LnN.
3. PJ se nepoužívá.
4. Základem PJ je apelativum *kotlina*, blíže určené posesivním adjektivem *Böhmova*, nebo *Bémova*, to je utvořeno sufixem *-ova* z OJ *Böhm/Bém*. Na serveru www.mapy.cz se uvádí verze s přehlasovaným ö: *Böhmova kotlina*, ve všech jiných mapách najdeme variantu s é: *Bémova kotlina*.

³³ PAULY, 2013, s. 147.

³⁴ SEJKOROVÁ, 2013, s. 7.

5. Název pochází od OJ původního vlastníka pozemku.

6. VM D+B

7. Bémova kotlina³⁵, Böhm's Loch³⁶

Bramberk

1. Na severu obce Lučany nad Nisou se nachází vrch s názvem Bramberk (jeden z vrcholů hory *Krásný*), na němž najdeme stejnojmennou chatu (restauraci) a rozhlednu. Dřevěná rozhledna byla postavena v roce 1889, v roce 1911 byla nahrazena kamennou rozhlednou.³⁷ Jméno Bramberk se používá pro rozhlednu, vrchol, na kterém rozhledna stojí a místní část v bezprostřední blízkosti obou objektů.

2. Turistická mapa, Geonames, Publikace o LnN.

3. Název žije v místním úzu, místní název vnímají jako jméno rozhledny, vrcholu i místní části.

4. PJ vzniklo počeštěním slova *Bramberg*, což je německé kompozitum, které vzniklo pravděpodobně spojením slov *brand* a *berg*.

5. Německé jméno *Bramberg* označovalo jedna vrchol, jednak místní část *Lučan nad Nisou*. Badatel Ernst Schwarz uvádí hned několik starších podob jména: *Brandberg*, *Branberg*, *Braunberg*, *Bremberg*, *Bramberg*. Nelze se jednoznačně rozhodnout, jak výchozí podoba zněla. Schwarz se přiklání k možnosti *Braunberg*, poukázání na barvu jako na pojmenovací činitel ale není v toponymii obvyklé. Jako nejpravděpodobnější možnost se jeví *Brandberg* (Spálený vrch), pojmenování mohlo souviset s požáry, či vypalováním lesů.³⁸

6. VM C₂B

7. Bramberg (SK)

³⁵ Publikace o LnN, Geonames.

³⁶ SEJKOROVÁ, 2013, s. 7.

³⁷ NOUZA, 2013, s. 30-31.

³⁸ LÁBUS, 2007.

Bramberská silnice

1. Jedná se o silnici vedoucí z centra *Lučan nad Nisou* na *Bramberk*.
2. Publikace o LnN.
3. Místní obyvatelé název znají, ale místo názvu *Bramberská silnice* preferují prosté - silnice na *Bramberk*.
4. Základem PJ je apelativum *silnice*, které je blíže určené adjektivem *bramberská*.
5. Motivací pojmenování je fakt, že se jedná o silnici, která vede na *Bramberk*.
6. VM A+B
7. silnice na Bramberk

Buková hora

1. Hora, jejíž úpatí zasahuje do východní části Horních Lučan. Vrchol se nachází mimo území Lučan nad Nisou, v obci Jiřetín pod Bukovou.
2. Publikace o LnN, Geonames.
3. Název žije v místním úzu.
4. Základem PJ je apelativum *hora*, které je blíže určeno adjektivem *buková*.
5. Tento název nese mnoho vrcholů v Čechách, používá se kvůli vysokému výskytu buků na určitém místě.
6. VM C₁+B
7. Buchberg³⁹, Buková⁴⁰, Bukovka

Dolní hut'

1. Budova Dolní hutě se nachází téměř v centru Lučan nad Nisou. V minulosti zde byla brusírna skleněných perliček, jejímž majitelem byl Ludwig Breit. Místní obyvatelé jí proto říkají také *Breitova hut'*.

³⁹ SEJKOROVÁ, 2013, s. 7.

⁴⁰ Geonames.

2. Publikace o LnN.
3. PJ se nepoužívá.
4. Základem PJ je apelativum *hut'*, blíže specifikováno adjektivem *dolní*.
5. *Dolní hut'* se areál nazývá pravděpodobně proto, že je polohován níže než tzv. *Horní hut'*.
6. VM A+B
7. Breitova hut', Sklářny

Fatra

1. Restaurace v Dolních Lučanech, před budovou stojí stejnojmenná autobusová zastávka. Dům zde stával již v polovině 18. století.⁴¹
2. Ústní sběr dat.
3. Jedná se o PJ žijící v místním úzu.
4. PJ pochází z PJ *Velká /Malá Fatra*, jde o transonymizaci, tj. metaforický přenos jména na jiný objekt.
5. Název souvisí s pojmenováním slovenského pohoří *Malá Fatra* a *Velká Fatra*. Vznikl po roce 1945, kdy se mnoho německých názvů nahrazovalo českými.
6. VM C₂
7. Německý dům⁴², Deutsches Haus, Deutsches Hof, Německý dvůr⁴³

Ferdinandův kopec

1. Kopec, který se nachází v části obce *Horní Lučany*.
2. Turistická mapa, Publikace o LnN.
3. PJ se nepoužívá.

⁴¹ PAULY, 2013, s. 130.

⁴² SEJKOROVÁ, 2013, s. 26.

⁴³ PAULY, 2013, s. 129.

4. Základem PJ je apelativum *kopec*, které je blíže specifikováno posesivním adjektivem *Ferdinandův*, to je utvořeno přidáním sufixu *-ův* k OJ *Ferdinand*.
5. Motivací pojmenování je OJ původního vlastníka.
6. VM D+B
7. Ferdinandsberg⁴⁴

Frajšic

1. Bývalá restaurace v Dolních Lučanech, která dnes funguje jako rekreační zařízení, jehož jméno se mění vždy s příchodem nového majitele. Dnes se penzion jmenuje *Agátha*, místní si oblíbili předchozí název *Karkulka*, jenž stále používají jako orientační bod při cestě např. na *Bramberk*. Jako *Frajšic* je nazývána celá místní část, jedná se o několik domů okolo bývalé restaurace a sochy sv. Františka
2. Turistická mapa, Geonames, Publikace o LnN.
3. PJ žije v místním úzu.
4. PJ je počestěné kompozitum německých slov *frei* a *schütz*.
5. PJ hostince *Zum Freischütz* se přeneslo do názvu celé místní části. České pojmenování vzniklo počestěním německého *Freischütz*.
6. VM $\underline{C}_2$
7. Freischütz, Čarostřelec⁴⁵, Karkulka, Frant'ák

Grunt

1. Východní část obce *Lučany nad Nisou*, rozložená podél *Smržovského potoka*, který vytváří přirozenou hranici se *Smržovkou*.
2. Turistická mapa, Geonames, Publikace o LnN.
3. PJ žije v místním úzu.

⁴⁴ SEJKOROVÁ, 2013, s. 7.

⁴⁵ SEJKOROVÁ, 2013, s. 7.

4. PJ vzniklo počeštěním německého *Grund* (údolí).
5. V roce 1947 byla část obce *Grunt* přejmenována na *Záhoří*. Název se však neujal a převážná většina obyvatelstva části dodnes říká Grunt.⁴⁶ Grunt znamená německy *údolí*, odtud plyne motivace pojmenování.
6. VM B
7. Grund⁴⁷ (SK), Záhoří⁴⁸

Havlíčkova bouda

1. Havlíčkova bouda se nachází na *Veisově kopci*, nedaleko *Bramberku*.
2. Publikace o LnN.
3. PJ se nepoužívá.
4. Základem PJ je apelativum *bouda*, které je blíže specifikováno posesivním adjektivem *Havlíčkova*, to je utvořeno přidáním sufixu *-ova* k OJ *Havlíček*.
5. Název vznikl z OJ majitele.
6. VM D+B

Heytův vrch

1. Kopec, který se nachází pod *Bramberkem*.
2. Publikace o LnN.
3. PJ se nepoužívá.
4. Základem PJ je apelativum *vrch*, které je blíže specifikováno posesivním adjektivem *Heytův*, to je utvořeno přidáním sufixu *-ův* k OJ *Heyte*.
5. Motivací pojmenování je OJ původního vlastníka pozemku.
6. VM D+B

⁴⁶LÉDLOVÁ, 2013, s. 58.

⁴⁷ Geonames

⁴⁸ SEJKOROVÁ, 2013, s. 7.

7. Heytenberg

Horní hut'

1. Bývalá budova Breitovy sklárny, která se nachází u hlavní silnice Lučan nad Nisou, směrem na Krojčenk.
2. Publikace o LnN.
3. PJ se nepoužívá.
4. Základem PJ je apelativum *hut'*, které je blíže specifikováno adjektivem *horní*.
5. Motivací pojmenování je poloha budovy, nachází se výše, než nedaleká *Dolní hut'*.
6. VM A+B
7. Sklárny

Hrachový kopec

1. Kopec se nachází ve středu obce *Lučany nad Nisou*.
2. Turistická mapa, Geonames, Publikace o LnN.
3. PJ se nepoužívá.
4. Základem PJ je apelativum *kopec*, které je blíže specifikováno adjektivem *hrachový*.
5. Název vznikl doslovným přeložením německého *Erbseberg*. Schwarz uvádí, že se na místě dříve opravdu pěstoval hrách.⁴⁹
6. VM C₁+B
7. Erbseberg⁵⁰

Hvížd'alka

1. Kopec ve středu obce *Lučany nad Nisou*.

⁴⁹ SCHWARZ, E. *Heimatkunde des Bezirkes Gablonz, Heft 2-3, Die Orts- und Flurnamen des Bezirkes Gablonz*. Gablonz an der Neisse, 1934

⁵⁰ SEJKOROVÁ, 2013, s. 7.

2. Publikace o LnN.

3. PJ se nepoužívá.

4. PJ vzniklo sufixem *-ka* od verba *hvízdat*. Následně došlo k několika, nejspíše expresivně motivovaným hláskovým změnám: *z > ž, d > d'*.

5. Německy se vrch jmenoval *Pfeiffersberg*, *pfeifen* znamená hvízdat, ale v názvu se uvádí *Pfeiffer*, může se tedy jednat o OJ původního majitele. Vrch by se měl zřejmě jmenovat *Pfeifferův vrch*. Název *Hvížd'alka* by tak vznikl z mylného překladu *pfeifen – hvízdat*.

6. VM C₂

7. Pfeiffersberg (SK)

Jakubův kopec

1. Kopec se nachází v severní části obce, nedaleko hranic s *Horním Maxovem*.

2. Geonames, Publikace o LnN.

3. PJ se nepoužívá.

4. Základem PJ je apelativum *kopec*, které je blíže specifikováno posesivním adjektivem *Jakubův*, to je utvořeno přidáním sufixu *-ův* k OJ *Jakub*.

5. Název pochází od OJ původního majitele pozemku.

6. VM D+B

7. Jakobsberg (SK)

Jégrhorn

1. Bývalá hospoda lokalizovaná pod *Bramberkem*. Název označuje oblast v bezprostřední blízkosti hospody.

2. Publikace o LnN.

3. Název se nepoužívá.

4. PJ je počeštěné kompozitum německých slov *jäger* a *horn*.

5. Název vznikl počeštěním německého názvu hostince *Jägerhorn*, což by se dalo překládat jako myslivecký, nebo lovecký roh.

6. VM C₂

7. Jägerhorn⁵¹

Jelení obora

1. Bývalá jelení farma o rozloze 60 hektarů nacházející se na pomezí obce *Horní Maxov* a *Lučany nad Nisou* je dnes již zrušená. Původně byla zřízena pro prodej paroží.⁵²

2. Geonames.

3. PJ žije v místním úzu.

4. Základem PJ je apelativum *obora*, blíže specifikované adjektivem *jelení*.

5. Dříve se v místě chovali jeleni, odtud plyne název oblasti.

6. VM C₁+B

7. Jelení farma

Jelení rybník

1. Malý rybníček nacházející se v *Bémově kotlině*.

2. Turistická mapa.

3. PJ se nepoužívá.

4. Základem PJ je apelativum *rybník*, blíže určené adjektivem *jelení*.

5. Název může souviset s nedalekou *Jelení oborou*, kde se dříve chovali jeleni.

6. VM C₁+B

Kamenitá cesta

1. Cesta, která vede okolo *Bramberku* k *Myslivecké chatě*.

2. Publikace o LnN.

⁵¹ SEJKOROVÁ, 2013, s. 7.

⁵² DOSTÁL, 2013, s. 84.

3. PJ se nepoužívá.
4. Základem PJ je apelativum *cesta*, které je blíže určené adjektivem *kamenitá*.
5. Cesta je tvořená většími kameny.
6. VM C₁+B

Kittlův vrch

1. Kopec se nachází v místní části *Lučan nad Nisou* zvané *Grund*.
2. Publikace o LnN.
3. PJ se nepoužívá.
4. Základem PJ je apelativum *vrch*, které je blíže specifikováno posesivním adjektivem *Kittlův*, to je utvořeno přidáním sufixu *-ův* k OJ *Kittel*.
5. Motivace pojmenování pramení od OJ původního vlastníka pozemku.
6. VM D+B
7. Kittlův kopec, Kittelsberg (SK)

Kočičák

1. Kopec v *Dolních Lučanech*, nedaleko hranic s *Jindřichovem*.
2. Geonames, Publikace o LnN.
3. PJ se nepoužívá.
4. PJ je utvořeno pomocí sufixu *-ák* od substantiva *kočka/kočičí*.
5. Vrch není v německé mapě k nalezení, motivace pojmenování je tedy velmi nejistá. Místní obyvatelé tuto lokalitu neznají.
6. VM C₁
7. Steinberg (SK)

Kolonie

1. Část *Dolních Lučan*, ve které se nachází několik rodinných domů.

2. Publikace o LnN.
3. PJ se nepoužívá.
4. Název tvoří apelativum *kolonie*, z něhož se toponymizací stalo PJ *Kolonie*.
5. Kolonií se dříve nazývalo seskupení dělnických obydlí, odtud plyne pojmenování místní části.
6. VM C₂

Kostelní vrch

1. Kopec v jižní části obce, na kterém stojí kostel a v jehož blízkosti se nachází i hřbitov.
2. Geonames, Publikace o LnN.
3. PJ se nepoužívá.
4. Základem PJ je apelativum *vrch*, které je blíže specifikováno adjektivem *kostelní*, to vzniklo prostřednictvím sufixu *-ní* od substantiva *kostel*.
5. Vrch nese název dle katolického kostela *Navštívení Panny Marie*, který na něm stojí.
6. VM C₂+B
7. Kirchberg

Koupaliště

1. Lučanské koupaliště situované ve středu obce dnes slouží pro rekreační účely.
2. Geonames, Publikace o LnN.
3. Název žije v místním úzu.
4. Apelativum vzniklo z verba *koupat se*, přidáním sufixu *-iště*. PJ vzniklo následnou toponymizací.
5. Místo, které je určené pro koupání.
6. VM B
7. Lučanské koupaliště

Krásný

1. Jedná se o téměř osm set metrů vysoký vrch v severní části obce.
2. Turistická mapa, Geonames, Publikace o LnN.
3. PJ žije v místním úzu.
4. Název tvoří substantivizované adjektivum *krásný*, ze kterého se stalo VJ.
5. Jedná se o jméno umělé, které vrchu dala Návoslovná komise jako protiváhu k vrchu *Nekras*, na kterém stojí rozhledna *Královka*. Dříve se vrchu říkalo *Bramberg* a i dnes se někteří lidé přiklánějí k původnímu názvu.⁵³ Umělý název *Krásný* se v místním úzu používá a místní obyvatelé jím označují nejvyšší vrchol hory.
6. VM C₁
7. Bramberg, Bramberk

Krévinkl

1. Část obce lokalizovaná v *Dolních Lučanech*.
2. Turistická mapa, Geonames, Publikace o LnN.
3. PJ se nepoužívá. Někteří obyvatelé této lokality říkají *Údolí pod pilou*.
4. PJ je počeštěné kompozitum německých slov *krähe* a *winkel*.
5. Název vznikl počeštěním německého *Krähwinkel* - *Vraní kout*. Vznikl jako posměšný, přezdívkový název (podobně jako „kde lišky dávají dobrou noc“), který se dříve užíval pro odlehlejší a chudší části. Většina místních používá variantu *Krévinkl*, někteří preferují název *Krévini*, který pravděpodobně vznikl špatným zapsáním.
6. VM C₂B
7. Krévinkl⁵⁴, Krévini⁵⁵ Vraní kout, Krähwinkel⁵⁶, Údolí pod pilou

⁵³ LÁBUS, 2008, s. 95.

⁵⁴ Geonames, Publikace o LnN.

⁵⁵ www.mapy.cz

⁵⁶ SEJKOROVÁ, 2013, s. 7.

Krojčenk

1. Již neexistující slavný zájezdní hostinec, který ležel u hlavní silnice v poslední zatáčce před sjezdem do *Smržovky*. Název dnes označuje celou místní oblast okolo bývalého hostince.

2. Geonames, Publikace o LnN.

3. Název žije v místním úzu.

4. PJ je počestěné kompozitum německých slov *kreuz* (kříž) a *schänke* (hospůdka).

5. Zájezdní hostinec postavil v roce 1807 Franz Anton Posselt. Po roce 1945 hostinec chátral a později byl stržen. Dnes se na místě nachází jen prázdné prostranství s křížem.⁵⁷

6. VM C₂B

7. Na krojčenk⁵⁸, Kreuzschänke, U Zlatého kříže, Zum goldenen Kreuz⁵⁹, Kreutzschenke (SK)

Křísák

1. Rybník ve východní části Horních Lučan. Dnes slouží jako drenáž a odvodňuje blízké louky.⁶⁰

2. Geonames, Publikace o LnN.

3. Název se nepoužívá.

4. PJ vzniklo přidáním sufixu *-ák* k verbu *křísit*.

5. Na rybníku se dříve jezdilo na lodičkách - odtud německé pojmenování *Gondelteich* (gondola a rybník). Dnešní název *Křísák* mohl vzniknout od slovesa *křísit*.

6. VM C₂C

7. Gondelteich⁶¹

⁵⁷ SEJKOROVÁ, 2013, s. 26-27.

⁵⁸ Geonames.

⁵⁹ SEJKOROVÁ, 2013, s. 7.

⁶⁰ KULASOVÁ, 2013, s. 95.

⁶¹ SEJKOROVÁ, 2013, s. 7.

Lískovo

1. Západní část obce, nedaleko hranic s *Jindřichovem*.
2. Turistická mapa, Geonames, Publikace o LnN.
3. PJ se nepoužívá.
4. PJ je tvořeno posesivním adjektivem *lískovo*, které vzniklo od apelativa *líska* (nebo od OJ *Líska*), přidáním sufixu *-ovo*.
5. Může se jednat buď o OJ původního majitele, nebo o název stromu. Pravděpodobně půjde spíše o motivaci dřevinou. Český název je tedy chybný, naznačuje, že se jedná o OJ původního majitele.
6. VM D
7. Haselgrund (SK)

Lučanská Nisa

1. Řeka, jenž teče z *Nové Vsi* přes jižní území *Lučan nad Nisou* až do *Jabloneckých Pasek* a dále. Jedná se o pravý přítok *Lužické Nisy*.
2. Geonames, Publikace o LnN.
3. PJ žije v místním úzu.
4. Základem PJ je VJ *Nisa*, které je blíže specifikováno adjektivem *lučanská*, to vzniklo přidáním sufixu *-ská* od MJ *Lučany*.
5. Přesto, že první písemné doklady o řece *Nise* pocházejí až ze 13. století, společně se řekou *Jizerou* patří *Nisa* k nejstarším hydronymům v Jizerských horách. Některé výklady názvu spojují se slovanským základem *niz-* a interpretují ho jako „řeka tekoucí v nížině“. Někteří prosazují německý původ *Nisy*, ze slova *neizen* (škodit). Je ale pravděpodobné, že *Nisa* patří k vrstvě hydronym keltského, nebo ještě staršího původu. Ernst Schwarz rekonstruuje podobu *Niksa*, odvozenou z indoevropského kořene *nik-* ve významu „dole, nízko, mizet“. Jméno řeky je tedy díky většímu množství různých výkladů stále zahaleno tajemstvím.⁶² První obcí, jíž řeka protéká, jsou *Lučany nad Nisou* (Wiesenthal an der Neisse). Z toho důvodu byl její

⁶² LÁBUS, 2008, s. 90.

horní tok nazýván *Wiesentaler Neisse*. Českou podobu *Lučanská Nisa* pro tuto část toku používá např. turistická mapa Jizerských hor z roku 2008. V současnosti je možné najít hned trojí lokalizaci jména *Lučanská Nisa*. V základní mapě jde o potok přitékající od *Bramberku* (*Bramberger Neisse*), podle ústního sdělení se jím myslí pramen od *Horních Lučan* (*Obere Neisse*) a v turistické mapě je jím označena vlastní *Lužická Nisa* na svém horním toku.⁶³ V německé mapě se objevuje pouze název *Neisse*, bez adjektiva, které se k řece později přidalo právě proto, že protéká *Dolními Lučany*.

6. VM A+C₁

7. Neisse, Wiesentaler Neisse, Lužická Nisa, Nisa

Lužická Nisa

1. Řeka s názvem *Lužická Nisa* pramení u *Nové Vsi nad Nisou*, protéká *Dolními Lučany*, *Jindřichovem*, do *Jabloneckých Pasek* a dále.⁶⁴ V mapách je u hlavního toku zmiňován název *Lučanská Nisa*. Může se tedy zdát, že je *Lužická Nisa* přítokem *Lučanské Nisy*. Ve skutečnosti je tomu právě naopak.

2. Turistická mapa, Geonames.

3. PJ žije v místním úzu.

4. Základem PJ je VJ *Nisa*, které je blíže specifikováno adjektivem *lužická*, to vzniklo přidáním sufixu *-ká* k MJ *Lužice*.

5. Pojmenování hlavního toku *Lužické Nisy* mělo řadu variant - *Neisse Fluss*, *Neisse Bach*, *Gablonzer Neisse*. Již v 17. století byl za hlavní větev *Nisy* považován tok nynější *Lužické Nisy*. Určující jméno *Lužická* se používá především pro rozlišení od *Kladské Nisy*, před rokem 1945 se objevovaly i přívlastky *Jablonecká* (Gablonzer) nebo *Zhořelecká* (Görlitzer). Určení hlavní pramenné větve není jednoznačné. Za hlavní zdrojnicí je dnes považována *Bílá Nisa*, jež pramení nad obcí *Bedřichov* a jejíž tok je delší. V 50. letech 20. st. býval název *Lužická Nisa* přiřazován právě bedřichovskému toku. Později byl pro tento tok zaveden název *Bílá Nisa*, který byl „protažen“ k soutoku s *Černou Nisou*. Teprve odtud nesla *Nisa* přívlastek *Lužická*. Takto byla hydronymie *Nisy* pojmována v turistických mapách, které byly vydávány

⁶³ LÁBUS, 2009, s. 143-151.

⁶⁴ ROUS, 2008, s. 536.

v 70. a 80. letech. Naopak podrobný turistický průvodce považuje již v roce 1983 za hlavní tok dnešní *Lužickou Nisu*, pro kterou se používá synonymní označení *Lučanská Nisa*. V 90. letech základní mapy zohlednily tradiční historicky a turisticky preferovaný pramen a název *Lužická Nisa* se znovu přenesl, nyní označuje celý tok řeky až k turistickému *Prameni Nisy u Nové Vsi nad Nisou*.⁶⁵

6. VM A+C₁

7. Neisse, Neisse Fluss, Neisse Bach, Gablonzer Neisse, Nisa

Mlýnská cesta

1. Cesta, která vede z Dolních Lučan do Jabloneckých Pasek.

2. Publikace o LnN.

3. PJ se nepoužívá.

4. Základem PJ je apelativum *cesta*, které je blíže určeno adjektivem *mlýnská*, to vzniklo prostřednictvím sufixu *-ská* od substantiva *mlýn*.

5. Cesta, byla dříve nazývána *Brusičská* nebo *Brusírenská* - v Dolních Lučanech se totiž nacházely nejstarší brusírny. V Dolních Lučanech také dodnes stojí Semikův mlýn⁶⁶ - proto *Mlýnská cesta*.

6. VM C₂+B

7. Brusírenská cesta, Brusičská cesta⁶⁷, Klingerova díra, U Šlejfirny

Modrá hvězda

1. Hotel nacházející se na křižovatce silnic Lučany – Horní Maxov a Smržovka – Horní Lučany. Během let vystřídal hotel mnoho pojmenování, nejprve byl znám pod názvem *U Wilibaldu* (zájezdní hostinec, začátek 19. století). Z dalších názvů se nejdéle udržel v paměti hotel *Modrá hvězda*, čili *Zum Blaue Stern*. Na konci 19. století vznikl v hotelu velký taneční

⁶⁵ LÁBUS, 2009, s. 143-151.

⁶⁶ NOVÁKOVÁ, 2013, s. 46.

⁶⁷ SEJKOROVÁ, NOVÁKOVÁ, 2013, s. 7,45.

sál na zábavy, hotel se využíval i pro různé bankety a večírky. Po roce 1990 byl hotel přejmenován na *Eden* a nyní nese název *Relax hotel Avicenum*.⁶⁸

2. Publikace o LnN.

3. Název se nepoužívá.

4. Základem PJ je apelativum *hvězda*, blíže specifikováno adjektivem *modrá*.

5. Název *Modrá hvězda* je dodnes velmi oblíbený a používaný název pro hotely a penziony.

Zda název souvisí s filmem *Hotel Modrá hvězda*, nám bohužel není známo, neboť se neví, kdy přesně byl hotel na *Modrou hvězdu* přejmenován.

6. VM C₂

7. Zum Blaue Stern, Drutěva, Avicenum (nynější název)

Myslivecká chata

1. Restaurace, která se nachází pod *Bramberkem*.

2. Publikace o LnN.

3. PJ se nepoužívá.

4. Základem PJ je apelativum *chata*, blíže specifikováno adjektivem *myslivecká*, to vzniklo přidáním sufixu *-ká* k substantivu *myslivec*.

5. Restaurace získala název po myslivcích, pravděpodobně kvůli blízké střelnici.

6. VM C₂+B

Na kolečku

1. Oblast nacházející se na západním konci *Kostelního vrchu*, nedaleko železniční dráhy. Na místě nyní vzrůstají dřevostavby ve stylu horských chalup, jejichž majiteli se stávají zájemci z Nizozemska.⁶⁹

2. Geonames.

⁶⁸ PAULY, 2013, s. 161.

⁶⁹ PAULY, 2013, s. 164.

3. PJ žije v místním úzu.
4. Základem PJ je substantivum *kolečko*, poloha je vyjádřena pomocí prepozice *na*.
5. Sídlištěm vede kruhová silnice, kolem které vyrůstají novostavby. Název tedy pravděpodobně vznikl od tvaru silnice.
6. VM A+C₁
7. Nové Holandsko⁷⁰

Novoveská silnice

1. Silnice vedoucí z *Nové Vsi nad Nisou* do *Lučan nad Nisou*.
2. Publikace o LnN.
3. PJ žije v místním úzu.
4. Základem PJ je apelativum *silnice*, blíže určené adjektivem *novoveská*, to vzniklo přidáním sufixu *-ská* k MJ *Nová Ves*.
5. Silnice se jmenuje podle obce *Nová Ves nad Nisou*.
6. VM A+B
7. silnice na Novou Ves

Pasecký vrch

1. Vrch v jihozápadní části *Lučan nad Nisou*, nedaleko tzv. *Jabloneckých Pasek*.
2. Turistická mapa, Geonames, Publikace o LnN.
3. PJ žije v místním úzu.
4. Základem PJ je apelativum *vrch*, které je blíže specifikováno adjektivem *pasecký*, to vzniklo prostřednictvím sufixu *-ský* od substantiva *paseka*.
5. Vrch se nachází v blízkosti městské části zvané *Jablonecké Paseky*, která vznikla zřejmě na místě vymýceného lesa.
6. VM A+B

⁷⁰ PAULY, 2013, s. 164.

7. Schlager Berg⁷¹, Pasečák, U Glettlerů

Pila

1. Stále funkční pila nacházející se ve střední části Lučan, v blízkosti koupaliště.
2. Publikace o LnN.
3. PJ žije v místním úzu.
4. PJ tvoří apelativum *pila*. PJ vzniklo toponymizací.
5. Na místě se nachází stále funkční pila. Kromě samotného objektu pily název slouží i pro blízké okolí.
6. VM C₂
7. U Pily

Pod Krásným

1. Rozcestí pod vrchem *Krásný*.
2. Turistická mapa.
3. PJ se nepoužívá.
4. Základem PJ je substantivizované adjektivum *krásný*, předložka *pod* vyjadřuje polohu.
5. Rozcestí se nazývá podle vrchu, u kterého se nachází. Předložka značí polohu rozcestí.
6. VM A+C₁

Pod Maxovem

1. Oblast se nachází v severní části *Lučan nad Nisou*, nedaleko hranice s obcí *Horní Maxov*.
2. Publikace o LnN.
3. PJ žije v místním úzu.
4. Základem PJ je MJ *Maxov*, ke kterému je přidána koncovka *-em*, poloha je určena prepozicí *pod*.

⁷¹ SEJKOROVÁ, 2013, s. 7.

5. Oblast se doslova nachází pod *Horním Maxovem*, odtud plyne motivace pojmenování.

6. VM A+A

Pohlův vrch

1. Vrch se nachází v západní části obce *Lučany nad Nisou*, nedaleko hranic s *Jindřichovem*.

2. Geonames, Publikace o LnN.

3. PJ se nepoužívá.

4. Základem PJ je apelativum *vrch*, které je blíže specifikováno posesivním adjektivem *pohlův*, to je tvořeno přidáním sufixu *-ův* k OJ *Pohl*.

5. Vrch nese název dle OJ bývalého vlastníka.

6. VM D+B

7. Pohlberg⁷²

Posseltovo

1. Louky v západní části *Lučan nad Nisou*.

2. Publikace o LnN.

3. PJ se nepoužívá.

4. PJ je tvořeno substantivizovaným posesivním adjektivem *posseltovo*, což bylo OJ bývalého vlastníka.

5. Elias Posselt vlastnil kromě dalších nemovitostí první lučanský mlýn. Dále vlastnil mnoho polí a lesů, nevíme ovšem, kde byly pozemky situovány. Veškerý majetek se po jeho smrti rozdělil mezi potomky.⁷³ Můžeme se jen domnívat, zda louky nesou jméno právě jeho rodiny, jelikož příjmení Posselt bylo dříve v Lučanech nad Nisou velmi rozšířené. V názvu dodnes zůstalo jméno bývalého vlastníka daných pozemků, ať už jím byl kdokoli.

6. VM D

⁷² SEJKOROVÁ, 2013, s. 7.

⁷³ SEJKOROVÁ, 2013, s. 10.

7. Posseltgrund (SK)

Posseltův vrch

1. Vrch nacházející se v západní části Lučan nad Nisou s názvem *Posseltovo*.
2. Geonames, Publikace o LnN.
3. PJ se nepoužívá.
4. Základem PJ je apelativum *vrch*, které je blíže určeno posesivním adjektivem *Posseltův*, to vzniklo přidáním sufixu *-ův* k OJ *Posselt*.
5. Viz heslo *Posseltovo*.
6. VM D+B
7. Posseltsberg (SK)

Selská osada

1. Osada se nachází ve východní části obce, nedaleko rybníka s názvem *Křísák*.
2. Publikace o LnN.
3. PJ se nepoužívá.
4. Základem PJ je apelativum *osada*, blíže určené adjektivem *selská*.
5. Osadu pravděpodobně dříve obývali sedláci.
6. VM C₂+B

Ski areál U pily

1. Lyžařský areál s vlekem nacházející se pod *Veisovým kopcem*.
2. Turistická mapa, Publikace o LnN.
3. PJ žije v místním úzu.
4. Základem názvu ski areálu je substantivum *pila*, poloha je vyjádřena pomocí předložky *u*.
5. Ski areál se nachází nedaleko stále funkční lučanské pily, odtud plyne jeho název.
6. VM C₂+B (A+A)

Skokanské můstky

1. Skokanský areál v Horních Lučanech, pod Ferdinandovým kopcem.
2. Turistická mapa, Publikace o LnN.
3. PJ žije v místním úzu.
4. PJ je tvořeno apelvativem *můstek*, to je blíže specifikováno adjektivem *skokanské*.
Adjektivum *skokanské* vzniklo pomocí sufixu *-ské* od substantiva *skokan*, které vzniklo sufixem *-an* od verba *skákat*.
5. Dříve holá strmá stráň s názvem *U Lišků*, kam se chodilo v zimě sáňkovat a lyžovat. Dnes se zde nachází několik skokanských můstků a pořádají se zde i skokanské závody.
6. VM C₂+B

Smržovský potok

1. Potok nacházející se v části obce *Grunt*, který vytváří přirozenou hranici se *Smržovkou*.
2. Turistická mapa, Geonames, Publikace o LnN.
3. PJ se nepoužívá.
4. Základem PJ je apelvativum *potok*, které je blíže specifikováno adjektivem *smržovský*, to vzniklo použitím sufixu *-ský* od MJ *Smržovka*.
5. Potok tvoří přirozenou hranici se *Smržovkou* - odtud plyne motivace pojmenování. Někteří obyvatelé *Gruntu* nazývají potok raději *Grundbach*.
6. VM A+B
7. Grundbach⁷⁴, U potoka

Sokolovna

1. Restaurace ve střední části Lučan. Dříve využívaná k sportovně-společenským účelům.
2. Ústní sběr dat.

⁷⁴ SEJKOROVÁ, 2013, s. 7.

3. Název žijící v místním úzu.
4. PJ vzniklo toponymizací slova *sokolovna* > *Sokolovna*.
5. Motivace pojmenování souvisí s českým tělovýchovným spolkem Sokol.
6. VM C₂
7. Zur Kronprinz Rudolf, K Nádraží⁷⁵, Turnhalle

Staffenův vrch

1. Přes sedm set metrů vysoký kopec nacházející se ve středu obce, v části *Horní Lučany*.
2. Geonames, Publikace o LnN.
3. PJ se nepoužívá.
4. Základem PJ je apelativum *vrch*, které je blíže určeno posesivním adjektivem *staffenův*, to vzniklo přidáním sufixu *-ův* k OJ *Staffen*.
5. Vrch dostal jméno podle OJ původního majitele.
6. VM D+B
7. Staffenberg⁷⁶, Staffberg (SK)

Stolní vrch

1. Kopec se nachází v jižní části obce, nedaleko hranic s *Novou Vsí nad Nisou*.
2. Turistická mapa, Geonames, Publikace o LnN.
3. PJ se nepoužívá.
4. Základem PJ je substantivum *vrch*, které je blíže určeno adjektivem *stolní*.
5. Název vznikl nesprávným doslovným přeložením německého *Tischerberg*. Předchozí PJ nijak nesouviselo se stoly, *Tischer* bylo jméno původního vlastníka. Správně by se vrch měl nazývat *Tischerův vrch*, nebo *Tischerův kopec*.⁷⁷

⁷⁵ SEJKOROVÁ, 2013, s. 7, 26.

⁷⁶ SEJKOROVÁ, 2013, s. 7.

⁷⁷ LÁBUS, 2011.

6. VM C₁+B

7. Tischer Berg, Tischerův vrch⁷⁸

Střelnice

1. Střelnice nedaleko Bramberku je hojně využívaná myslivci, dále také uchazeči o zbrojní průkaz a lovecký lístek. Jedná se o jedinou úředně schválenou mysliveckou střelnici v okrese. Několikrát v sezoně se zde konají střelecké závody regionálního dosahu.⁷⁹

2. Publikace o LnN, Geonames.

3. PJ žije v místním úzu.

4. PJ vzniklo toponymizací *střelnice* > *Střelnice*.

5. Místo, které je určeno ke střelení.

6. VM C₂

Tlukárna

1. Kopec nacházející se na *Krojčence*, na pravé straně silnice těsně před zatáčkou a sjezdem na *Smržovku*.

2. Publikace o LnN.

3. PJ se nepoužívá.

4. PJ vzniklo přidáním sufixu *-árna* k verbu *tlouct*.

5. Název *Pochberg* pravděpodobně vznikl od OJ *Pochmann* původního majitele pozemku. Do češtiny byl dále mylně přeložen jako *Tlukárna* (*pochen* znamená bouchat/roztloukat).

6. VM C₂

7. Pochberg

⁷⁸ SEJKOROVÁ, 2013, s. 7.

⁷⁹ DOSTÁL, 2013, s. 83.

U Jedlového obrázku

1. Objekt se nachází v severovýchodní části obce, u hranic s *Dolním Maxovem*.
2. Publikace o LnN.
3. PJ se nepoužívá.
4. Základem PJ je apelativum *obrázek*, které je blíže specifikováno adjektivem *jedlového*, poloha je vyjádřena předložkou *u*.
5. Dříve se na místě nacházel zlatý obrázek, který byl odcizen.
6. VM A+C₁+B

U křížku

1. Křížek, který se nachází v sedle Ferdinandova kopce, v současnosti o něj pečuje rodina Skrbkova z čp. 545.⁸⁰ Křížků se na katastru obce nachází mnohem více, tento jediný je však uveden v mapě.
2. Publikace o LnN.
3. PJ žije v místním úzu.
4. Základem PJ je apelativum *křížek*, poloha je vyjádřena předložkou *u*.
5. Motivem pojmenování je poloha místa, které se nachází v těsné blízkosti křížku.
6. VM A+B

U lavičky

1. Lokalita *U lavičky* se nachází u silnice na *Bramberk*, nedaleko *Posseltova vrchu*.
2. Geonames, Publikace o LnN.
3. PJ se nepoužívá.
4. Základem PJ je apelativum *lavička*, poloha je vyjádřena prepozicí *u*.
5. Motivace pojmenování plyne od objektu, který se na místě nachází.

⁸⁰ KULASOVÁ, PLACÁK, 2013, s. 42.

6. VM A+B

U lokomotivy

1. Lokalita se nachází nedaleko hranic s *Jindřichovem*, v západní části obce *Lučany nad Nisou*.
2. Publikace o LnN.
3. PJ se nepoužívá.
4. Základem PJ je apelativum *lokomotiva*, poloha je vyjádřena předložkou *u*.
5. Na místě se nachází chalupa *Barbora*, dříve známá jako *Lokomotiva*. Odtud plyne motivace pojmenování.

6. VM A+C₁

U obrázku

1. Lokalita se nachází na rozcestí pod vrchem *Krásný*.
2. Geonames, Publikace o LnN.
3. PJ se nepoužívá.
4. Základem PJ je apelativum *obrázek*, poloha je vyjádřena předložkou *u*.
5. Motivace pojmenování plyne od objektu, který se na místě nachází.

6. VM A+B

7. Bei der Bildtanne⁸¹

U sv. Františka

1. Socha sv. Františka nacházející se v lučanské části *Frajšic*. Socha byla vztyčena v roce 1765. V roce 2004 byla socha zcizena, 5 let poté nalezena a instalována na bezpečnější

⁸¹ SEJKOROVÁ, 2013, s. 7.

místo – uvnitř lučanského kostela. Na původním místě se nyní nachází její replika, kterou v roce 2011 vytvořil Ivo Kunetka.⁸²

2. Turistická mapa, Publikace o LnN.

3. PJ se nepoužívá.

4. Základem PJ je proprium *František*, které je blíže specifikováno adjektivem *svatý*, poloha je vyjádřena prepozicí *u*.

5. Místo nese název podle *svatého Františka z Assisi*, zakladatele řádu františkánů.

6. VM A+C₂

7. sv. František⁸³

U Šárky

1. Restaurace v Lučanech nad Nisou nacházející se u odbočky na Horní Maxov.

2. Ústní sběr dat.

3. Název žije v místním úzu.

4. Základem PJ je proprium *Šárka*, poloha je vyjádřena předložkou *u*.

5. Název vychází z vlastního jména majitelky restaurace.

6. VM A+D

U Velkých kamenů

1. Lokalita se nachází pod *Jégrhornem* a *Heytovým vrchem*.

2. Turistická mapa, Geonames, Publikace o LnN.

3. PJ se nepoužívá.

4. Základem PJ je apelativum v plurálu *kamenů*, které je blíže specifikováno adjektivem *velkých*, poloha je vyjádřena předložkou *u*.

5. Na místě se dříve pravděpodobně nacházely větší kusy skály.

⁸² KULASOVÁ, PLACÁK, 2013, s. 39.

⁸³ Publikace o LnN.

6. VM A+C₁+B

7. Beim grossen Stein (SK)

Veisův kopec

1. Kopec se nachází východně od *Bramberku*, u *Havlíčkovy boudy* a lyžařského vleku.

2. Turistická mapa, Geonames, Publikace o LnN.

3. PJ se nepoužívá.

4. Základem PJ je apelativum *kopec*, které je blíže určeno posesivním adjektivem *veisův*, to vzniklo přidáním sufixu *-ův* k OJ *Veis*.

5. PJ vychází z OJ původního majitele pozemku.

6. VM D+B

7. Weissköppe, Weissův kopec⁸⁴, Vaisův kopec

V šupáku

1. Lokalita v jižní části obce, nedaleko toku *Lužické Nisy*. Dříve tu byly lázně.

2. Geonames, Publikace o LnN.

3. PJ se nepoužívá.

4. Základem PJ je počeštěná verze substantiva *schuppen* – *šupák* v lokálu, poloha je určena prepozicí *v*. Z původní složeniny *Schuppengrund* vzniklo univerbizované české označení, jedná se o hláskovou i slovotvornou adaptaci.

5. Název vznikl počeštěním a zkomolením německého *Schuppengrund*. *Schuppen* se může překládat jako kůlna, nebo také dřevník. Na místě se dříve skladovalo dřevo.

6. VM A+C₁

7. Šupák, Schuppengrund (SK)

⁸⁴ SEJKOROVÁ, 2013, s. 7.

V Záhoří

1. Silnice vedoucí z Horních Lučan do oblasti zvané *Záhoří* nebo *Grunt*.
2. Turistická mapa, Publikace o LnN.
3. Název se nepoužívá.
4. Základem PJ je MJ *Záhoří*, poloha je určena prepozicí v.
5. Silnice vede oblastí zvanou *Záhoří*, odtud plyne motivace pojmenování.
6. VM A+A
7. Záhořská silnice⁸⁵

Zvonkové údolí

1. Údolí nacházející se v *Dolních Lučanech*.
2. Turistická mapa, Geonames, Publikace o LnN.
3. Název se nepoužívá.
4. Základem PJ je substantivum *údolí*, které je blíže určeno adjektivem *zvonkové*.
5. Název vznikl nesprávným doslovným přeložením německého názvu *Klingerloch*. Předchozí název se žádným způsobem netýkal zvonků, šlo o jméno původního majitele. Správně by se údolí mělo nazývat *Klingerovo údolí*.⁸⁶
6. VM C₁+B
7. Klingerovo údolí, Klingerloch⁸⁷

⁸⁵ Publikace o LnN.

⁸⁶ LÁBUS, 2011.

⁸⁷ SEJKOROVÁ, 2013, s. 7.

Horní Maxov - Obermaxdorf

Brechsmiedova kaplička

1. Kamenná šestiboká kaplička ve východní části Horního Maxova.
2. Turistická mapa.
3. Název se nepoužívá.
4. Základem PJ je apelativum *kaplička*, které je blíže určeno posesivním adjektivem *brechsmiedova/brechšmídova*, to vzniklo přidáním sufixu *-ova* k OJ *Brechsmied/Brechšmíd*.
5. Pojmenování souvisí s pověstí o Brechšmídovi, který byl údajně spolčen s děblem. Tuto přezdívku získal obchodník Andreas Kunze, který žil v v Maxově v 18. století. U kapličky se nedaří vypátrat rok jejího vzniku, nenajdeme ji ani na mapě stabilního katastru z roku 1843. Spojitost s Brechšmídem se tedy vylučuje. Název kaple je pravděpodobně odvozen od přezdívky vlastníka sousedního pozemku, jemuž místní říkali Brechanton. Název se také může překládat jako lomařská kaplička, zpracováním volně ležících kamenů se kdysi v Maxově živilo mnoho lidí.⁸⁸
6. VM D+B
7. Brechšmídova kaplička⁸⁹, Brechsmied-Kapelle, Kaplička

Křížová cesta

1. Na úpatí vrchu Slovanka se nachází 500 m dlouhá křížová cesta, která vede do prudkého kopce až na vrchol a dále k Seibtově studánce. *Křížovou cestu* nechali vybudovat v roce 1840 bratři Seibtovi. Křížová cesta se ještě nedávno nacházela v dezolátním stavu. V roce 2013 proběhla její oprava.⁹⁰
2. Turistická mapa, Geonames, Publikace o LnN.
3. Název žije v místním úzu.

⁸⁸ SIMM, 2013, s. 115.

⁸⁹ SIMM, 2013, s. 115.

⁹⁰ KULASOVÁ, PLACÁK, 2013, s. 40-41.

4. Základem dvouslovného pojmenování je apellativum *cesta*, blíže určené adjektivem *křížová*.
5. Křížové cesty zobrazují Ježíšovo utrpení a budovali je věřící jako náhradu poutě do Jeruzaléma. Jedná se o cestu (většinou do kopce, má obvykle 14 zastavení), která zobrazuje dění okolo Ježíšova odsouzení až po jeho ukřižování. Maxovská křížová cesta má zastavení 15, z nichž poslední se nenachází na vrcholu, nýbrž u *Seibtovy studánky*.
6. VM C₁+B
7. Křížová cesta Slovanka⁹¹, Kreuzweg

Malá strana (část Horního Maxova)

1. Část Horního Maxova na levém břehu Rovného potoka.
2. Turistická mapa, Geonames, Publika o LnN.
3. Název žije v místním úzu.
4. Základem PJ je apellativum *strana*, blíže určené adjektivem *malá*.
5. Jméno části Horního Maxova, podle nějž se nazývá rezervace, vzniklo doslovným překladem německého *Kleinseite*. Jména tohoto typu se dříve používala pro menší, či mladší části obce.⁹²
6. VM C₁+C₁
7. Kleine Seite (SK)

Malá strana (Státní přírodní rezervace)

1. Státní přírodní rezervace (od roku 1994), která se rozkládá při jihozápadním okraji Horního Maxova na ploše 28 ha. V rezervaci bylo zaznamenáno 280 druhů vyšších rostlin, mnohé z nich dnes patří mezi druhy velmi vzácné. Jedná se o nejzachovalejší a nejrozsáhlejší komplex mokřadních luk na obvodu Jizerských hor.⁹³ Rezervací protéká Rovný potok, nazývaný také Rábenka.

⁹¹ Turistická mapa.

⁹² LÁBUS, 2010.

⁹³ KULASOVÁ, 2013, s. 103.

2. Turistická mapa, Geonames, Publika o LnN.
3. PJ se pro označení rezervace nepoužívá, používá se pouze pro označení místní části.
4. Základem PJ je apelativum *strana*, které je blíže specifikováno adjektivem *malá*.
5. Rezervace se nazývá podle části Horního Maxova, ve které se nachází.
6. VM C₁+C₁
7. Kleinseite

Maxovská silnice

1. Silnice vedoucí z centra *Lučan nad Nisou* přes *Horní Maxov* do *Josefova Dolu*.
2. Publikace o LnN.
3. PJ žije v místním úzu, ale místní preferují název: *silnice na Maxov*.
4. Základem PJ je apelativum *silnice*, které je blíže určeno adjektivem *maxovská*.
5. Silnice se jmenuje podle obce *Horní Maxov*, přes kterou vede.
6. VM A+B
7. silnice na Maxov

Maxovský hřbet

1. Hřbet, jenž rozděluje obec, se nachází na severu Horního Maxova, vede přes něj turistická stezka do Josefova Dolu. Nalézá se na něm nejvyšší bod Horního Maxova – Slovanka.⁹⁴
2. Geonames.
3. PJ se nepoužívá.
4. Základem PJ je apelativum *hřbet*, blíže určené adjektivem *maxovský*, to vzniklo sufixem -*ský* od MJ *Maxov*.
5. Hřbetem nebo hřbenem nazýváme protáhlé vyvýšeniny, přívlastek pochází od názvu části obce *Horní Maxov*.

⁹⁴ SIMM, 2013, s. 114.

6. VM A+B

7. Maxovský hřeben⁹⁵

Maxovský vrch

1. Vrch na severu Horního Maxova.

2. Publikace o LnN, Geonames.

3. PJ se nepoužívá.

4. Základem PJ je apelativum *vrch*, blíže určené adjektivem *maxovský*, to vzniklo sufixem -*ský* od MJ *Maxov*.

5. Jedná se o kopec, který se nachází v *Horním Maxově*. Odtud plyne motivace pojmenování.

6. VM A+B

7. Maxdorferberg (SK)

Na Bělidle

1. Východní část Horního Maxova, v jejíž blízkosti se nachází Scholzův vrch.

2. Turistická mapa, Geonames, Publikace o LnN.

3. PJ se nepoužívá.

4. Základem PJ je apelativum *bělidlo*, poloha je určena prepozicí *na*.

5. V Horním Maxově se v minulosti zpracovával len. Lněné plátno se následně bělilo na tzv. bělidlech.⁹⁶ Odtud název pravděpodobně pochází.

6. VM A+C₂

7. Weisskippe⁹⁷, Bei der Bleiche (SK)

⁹⁵ Publikace o LnN.

⁹⁶ SIMM, 2013, s. 108.

⁹⁷ SEJKOROVÁ, 2013, s. 7.

Pod Slovankou

1. Rozcestí nacházející se pod vrchem a rozhlednou *Slovanka*.
2. Turistická mapa
3. Název žije v místním úzu.
4. Základem pojmenování je PJ *Slovanka*, poloha je určena prepozicí *pod*.
5. Název je odvozen od pojmenování vrchu a rozhledny. Předložka značí polohu v souvislosti k zmíněné rozhledně.
6. VM A+A

Rábenka

1. Potok pramenící v Přírodní rezervaci Malá Strana v západní části Horního Maxova.
2. Turistická mapa, Geonames, Publikace o LnN.
3. Název se nepoužívá.
4. PJ vzniklo počeštěním německého názvu *Rabenei*.
5. Starší pojmenování *Rovný potok* vychází z tvaru koryta. Název s nespisovnou koncovkou -*ej* (*Rovnej potok*), byl následně poněmčen na *Rabenei*, a z tohoto názvu vznikl nynější český *Rábenka*. Jedná se o jev v toponymii velmi vzácný, a to o zpětné přejetí. Název převzala i katastrální mapa. V zápisu z roku 1591 je uveden český název *k Potoku Rownému* i německý *Gradenbach*. Doklady z 18. století zaznamenávají varianty: *Rabeney*, *Rabnay* a *Rabneyflössl*.⁹⁸
6. VM C₁
7. *Rovný potok*, *Rabenei* (SK), *Malostranský potok*⁹⁹

⁹⁸ LÁBUS, 2010.

⁹⁹ SEJKOROVÁ, 2013, s. 7.

Sedmidomí

1. Domky nacházející se u odbočky do Karlova.¹⁰⁰
2. Turistická mapa, Geonames, Publikace o LnN.
3. Název se nepoužívá.
4. PJ je číselné kompozitum. Spojuje slova *sedmi* (určuje počet) a *domí* (odvozené od substantiva dům).
5. Název pochází od dřívějšího počtu domků v oblasti a je překladem německého názvu *Siebenhäuser*.¹⁰¹
6. VM C₁B
7. Siebenhäuser¹⁰²

Seibtova studánka

1. Studánka, která se nachází na konci *Křížové cesty*, nedaleko rozhledny *Slovanka*, těsně za hranicí severní části Horního Maxova. Studánku nechali v roce 1840 zbudovat Anton a Josef Seibtovi, na památku zázračného uzdravení jednoho z nich.¹⁰³
2. Turistická mapa, Geonames.
3. PJ se nepoužívá.
4. Základem PJ je apelativum *studánka*, blíže určené posesivním adjektivem *Seibtova*, to vzniklo přidáním sufixu *-ova* k OJ *Seibt*.
5. Pojmenovacím motivem bylo přivlastnění studánky bratrům Seibtovým, kteří ji nechali postavit.
6. VM D+B

¹⁰⁰ SIMM, 2013, s. 113.

¹⁰¹ SIMM, 2013, s. 114.

¹⁰² SEJKOROVÁ, 2013, s. 7.

¹⁰³ KULASOVÁ, PLACÁK, 2013, s. 40-41.

Scholzův vrch

1. Vrch se nachází ve východní části Horního Maxova.
2. Geonames, Publikace o LnN.
3. PJ se nepoužívá.
4. Základem pojmenování je apelativum *vrch*, blíže určené posesivním adjektivem *Scholzův*, to vzniklo přidáním sufixu *-ův* k OJ *Scholz*.
5. PJ se nazývá dle OJ původního majitele.
6. VM D+B
7. Scholtzův vrch¹⁰⁴, Scholzberg

Slovanka (rozhledna)

1. Jedná se o nejstarší železnou rozhlednu v Čechách a zároveň jedinou železnou rozhlednu v Jizerských horách. V roce 1887 ji nechal Horský spolek vystavit na parcele, kterou bezplatně poskytl majitel vrchu Wilhelm Seibt. Roku 1895 vyhořela původní stejnojmenná turistická chata, nová chata pochází z roku 1928.¹⁰⁵ Rozhlednu najdeme na severozápadu Horního Maxova.
2. Turistická mapa, Geonames, Publikace o LnN.
3. PJ žije v místním úzu.
4. PJ vzniklo pomocí sufixu *-ka*.
5. Rozhledna nese název podle podnikové chaty Slovanka. Ta dostala své jméno v roce 1945, kdy byla v dočasné správě Klubu československých turistů. České jméno dostala v rámci všeobecného nahrazování německých pojmenování českými.¹⁰⁶
6. VM C₂

¹⁰⁴ Geonames.

¹⁰⁵ NOUZA, 2013, s. 28-29.

¹⁰⁶ NOUZA, 2013, s. 29.

Slovanka (vrch)

1. Slovanka je 820 metrů vysoký zalesněný vrch v Maxovském hřebeni. Jeho jižní polovina, včetně rozhledny, náleží katastrálnímu území Horní Maxov, severní polovina pak k. ú. Karlov u Josefova Dolu. Od roku 1887 stojí na vrcholu hory nejstarší železná rozhledna v Čechách o celkové výšce 14 m.¹⁰⁷
2. Turistická mapa, Geonames, Publikace o LnN.
3. PJ žije v místním úzu.
4. PJ vzniklo pomocí sufixu *-ka*.
5. Jméno Slovanka vrch nese po podnikové chatě, která stojí na jeho vrcholu. Kopec se dříve jmenoval *Seibtův vrch*, neboli německy *Seibthübel*, podle svého majitele.¹⁰⁸
6. VM C₂
7. Seibthübel, Seibtův vrch, Seibtskoppe (SK)

U Terezy

1. Rekreační středisko v *Horním Maxově*.
2. Publikace o LnN.
3. PJ se nepoužívá.
4. Základem PJ je proprium *Tereza*, poloha je vyjádřena předložkou *u*.
5. Název vychází z vlastního jména majitelky objektu.
6. VM A+D

U Toníčka

1. Hostinec v Horním Maxově, který stojí vedle Domova Maxov a naproti kostelu.
2. Turistická mapa.

¹⁰⁷ SIMM, 2013, s. 109, 114.

¹⁰⁸ SIMM, 2013, s. 114.

3. Název žije v místním úzu.
4. Základem PJ je proprium *Toníček*, poloha je vyjádřena předložkou *u*.
5. Pojmenování U Toníčka připomíná rozverného hostinského Antona Fritscheho, který zde dlouhá léta roznášel pivo a svým neotřelým humorem si získával štamgasty.¹⁰⁹
6. VM A+D

¹⁰⁹ SIMM, 2013, s. 113.

Jindřichov - Hennersdorf

Chata Muhu

1. Chata v *Jindřichově*, která slouží jako restaurace a penzion.
2. Ústní sběr dat.
3. PJ žije v místním úzu.
4. PJ tvoří apelativum *chata*, které je doplněno VJ *Muhu*.
5. Chata nese své jméno po Duchu Muhu, mytickém ochránci Jizerských hor.
6. VM B+C₂

Jindřichov - sedlo

1. Rozcestník stojící u silnice na severním okraji obce. Modrá turistická trasa vede na *Bramberk*, po žluté dojdeme do *Janova nad Nisou*.
2. Turistická mapa.
3. PJ žije v místním úzu.
4. Základem PJ je MJ *Jindřichov*, ke kterému je přidáno apelativum *sedlo*.
5. Rozcestník se jmenuje dle obce *Jindřichov*, sedlo značí místo v krajině mezi dvěma vrchy.
6. VM A+B

Jindřichovská silnice

1. Silnice vedoucí před celý *Jindřichov* do *Lučan nad Nisou*.
2. Geonames, Publikace o LnN.
3. PJ žije v místním úzu.
4. Základem PJ je apelativum *silnice*, blíže určené adjektivem *jindřichovská*, to vzniklo z MJ *Jindřichov*.
5. Silnice vede částí obce *Jindřichov*, podle které se nazývá.
6. VM A+B

7. Jindřichovská cesta¹¹⁰, Hennersdorfer Strasse

PP Jindřichovský mokřad

1. Mokré louky nacházející se na pomezí Jindřichova a Lučan nad Nisou. Mokřad byl vyhlášen přírodní památkou v roce 2002, rozkládá se na ploše téměř 4 ha. Roste zde několik vzácných až ohrožených druhů rostlin.¹¹¹

2. Turistická mapa.

3. PJ žije v místním úzu.

4. Základem PJ je apelativum *mokřad*, blíže určené adjektivem *jindřichovský*, to vzniklo z MJ *Jindřichov*.

5. Jedná se o mokré louky v *Jindřichově*, odtud plyne název lokality.

6. VM A+B

Skalní hřib

1. Jedná se o třímetrový žulový blok o hmotnosti asi 20 tun. Dříve byl viklanem, bylo ho možné uvést do kývavého pohybu s deseticentimetrovou výchylkou. Postupným zvětráváním „nohy“ se však „klobouk“ pevně usadil. Stojí se na úbočí *Loučenského vrchu* a v současnosti se nachází na pasece mezi mladým porostem a není z cesty vidět.¹¹²

2. Turistická mapa.

3. PJ se nepoužívá.

4. Základem PJ je apelativum *hřib*, blíže určené adjektivem *skalní*, to vzniklo přidáním sufixu k substantivu *skála*.

5. Velký žulový blok stojí na menším žulovém bloku, tvarem oba bloky připomínají hřib. Hřib je vytvořen ze skály. Odtud plyne pojmenování *Skalní hřib*.

¹¹⁰ Geonames

¹¹¹ KULASOVÁ, 2013, s. 104.

¹¹² LÉDLOVÁ; NOVÁKOVÁ, 2013, s. 122.

6. VM C₁+B

7. Wackelstein¹¹³

Šindelův potok

1. Potok, jenž tvoří část hranice s Lučany nad Nisou. Protéká přírodní památkou *Jindřichovský mokřad*.¹¹⁴

2. Geonames, Publikace o LnN.

3. PJ se nepoužívá.

4. Základem PJ je apelativum *potok*, které je blíže specifikováno adjektivem *šindelův*, to vzniklo přidáním sufixu *-ův* k substantivu *šindel*.

5. Jméno je překladem německého *Schindelwasser*. To vychází z lidového označení *Schindelschleifmühle*. Zda toto označení interpretovat jako „Schindelova brusírna“ nebo „Šindelová brusírna“ nelze už určit. Starší označení tohoto toku znělo *Lindenbach*.

6. VM D+B

7. Schindelwasser, Lindenbach, Jindřichovský potok

Vinšloch

1. Úzké údolí v dolní části toku Šindelova potoka,

2. Publikace o LnN.

3. PJ se nepoužívá.

4. PJ je utvořeno z německého *Wünschloch*, což je kompozitum OJ *Wünsch* a apelativa *loch*.

5. Název je počestěnou variantou německého *Wünschloch*, což znamená Wünschovo/Vinšovo údolí/díra. Oblast tedy převzala OJ původního majitele.

6. VM DB

7. Wünschloch, Lesní domov (Waldheim)¹¹⁵, Wünsloch¹¹⁶

¹¹³ LÉDLOVÁ; NOVÁKOVÁ, 2013, s. 122.

¹¹⁴ LÉDLOVÁ; NOVÁKOVÁ, 2013, s. 122.

Shrnutí

Shrnutí modelové klasifikace a formálních typů PJ

Shrnutí VM A

Z celkových 89 PJ patří 31 (35 %) z nich k VM A. 28 názvů je dvouslovných a 3 se skládají ze tří slov. Nejvíce názvů patří do VM A+B (12 PJ, např. *Bramberská silnice*, *Dolní huť*, *Smržovský potok*), zde se jedná především o pojmenování silnic.

Celkově najdeme ve VM A 17 předložkových pojmenování. Nejpočetnější z nich je skupina VM A+C₁ se čtyřmi názvy, tři názvy čítají kategorie VM A+A, VM A+B a VM A+D. Dva názvy obsahují VM A+C₁ a VM A+C₂. Poslední skupina zahrnuje názvy složené ze tří slov – VM A+C₁+B.

Motivem pojmenování je lokalita, ve které je objekt situován (popř. směr, ve kterém se objekt nachází). V tomto modelu jsou zastoupeny silnice, rozcestí, vodní toky, sakrální památky a další místa (mokřad, městské části). Z celkových 17 předložkových jmen jsou 3 z nich posesivní, označují názvy restaurací, či rekreačních zařízení. Většina názvů ze vztahového modelu A se aktivně používá.

Shrnutí VM B

K VM B patří pouze tři názvy (3 %). Dva z nich jsou jednoslovné, z kategorie VM B, jeden dvouslovný z kategorie VM B+C₂. Všechny tyto názvy se aktivně používají, nepoužívanějším názvem z této kategorie je PJ *Koupaliště*.

Shrnutí VM C

VM C je zastoupen 38 PJ (42 %). Jedná se o nejpočetnější skupinu. 20 názvů je jednoslovných, 17 dvouslovných a jeden je složen ze čtyř slov.

Nejvíce PJ se objevuje ve skupině VM C₂ (*Blaník*, *Fatra*, *Frajšic*) - téměř všechny tyto názvy jsou jednoslovné. Jeden (*Modrá hvězda*) je dvouslovný a přesto se řadí k VM C₂. Tímto

¹¹⁵ LÉDLOVÁ; NOVÁKOVÁ, 2013, s. 122.

¹¹⁶ SEJKOROVÁ, 2013, s. 7.

metaforickým názvem je označen jeden objekt, dvouslovná struktura byla toponymizována jako celek. Pro objekt neexistuje varianta *hvězda*.

Další početnou skupinou je VM C_1+B , čítající 9 dvouslovných názvů. VM C_1 zahrnuje 3 jednoslovné názvy, do VM C_1B se řadí jedno kompozitum (*Sedmidomí*).

Do VM C_1+C_1 se řadí dvě PJ, které sdílí jeden společný název - *Malá strana*. Název se z označení místní části přenesl do pojmenování přírodní rezervace.

VM C_2B zahrnuje tři názvy, které vznikly počeštěním a adaptací původní německé složeniny (*Krojčenk, Krévinkl, Bramberk*). VM C_2+B čítá 5 dvouslovných názvů. Do poslední skupiny VM C_2+B ($A+A$) se řadí jeden název, složený ze čtyř slov – *Ski areál U pily*. Jedná se o jediný předložkový název v celém VM C .

Motivace pojmenování souvisí s lidskou činností. Některé názvy vznikly metaforickým přenosem – *Blaník, Fatra*. Jiné toponymizací (*Sokolovna, Střelnice, Pila*). Do VM C zařazujeme i PJ *Tlukárna*, přesto, že pravděpodobně vzniklo z OJ Pochmann. O této problematice více níže, v oddílu – *Názvy s nejasným zařazením*.

Shrnutí VM D

K VM D se řadí 17 názvů (19 %). 3 názvy jsou jednoslovné a 14 je dvouslovných. Všechny dvouslovné názvy patří do VM $D+B$ a jsou motivovány OJ původních majitelů (*Posseltův vrch, Seibtova studánka*).

Jednoslovné VM DB - *Vinšloch* - motivaci pojmenování na první pohled skrývá. Vzniklo počeštěním německého názvu *Wünschloch*, tedy *Wünschovo údolí*. I zde motivace pojmenování pochází od OJ majitele.

V případě skupiny VM D , která čítá dvě PJ, se setkáváme s jednoslovnými názvy - *Lískovo* a *Posseltovo*. Název *Posseltovo* souvisí s názvem *Posseltův vrch* a plyne z OJ původního vlastníka. Kvaziposesivní PJ *Lískovo* však vzniklo nepřesným přeložením německého názvu *Haselgrund* – *Lískové údolí*. Zde se jedná o motivaci dřevinou, není tedy jasné, proč byl název přeložen jako posesivní.

Názvy s nejasným zařazením

Kromě PJ *Lískovo* (výše) se na katastru objevují další názvy, jimž mylný překlad zcela přehodnotil původní motivaci pojmenování. Jedná se o PJ: *Stolní vrch*, *Zvonkové údolí*, *Tlukárna* a *Hvížd'alka*. Dalším nejasným názvem je PJ *Šindelův potok*.

PJ *Šindelův potok* je překladem německého *Schindelwasser*. To vychází z lidového označení *Schindelschleifmühle*. Zda toto označení interpretovat jako „Schindelova brusírna“, nebo „Šindelová brusírna“, nelze už určit.

PJ *Stolní vrch* a *Zvonkové údolí* vznikla doslovným přeložením německých posesivních PJ *Tischerberg* a *Klingerloch*. V rámci nahrazování německých jmen českými byla obě PJ přeložena doslovně a místo *Tischerova vrchu* a *Klingerova údolí* je dnes v Lučanech *Zvonkové údolí* a *Stolní vrch*.¹¹⁷

PJ *Tlukárna* vzniklo z německého PJ *Pochberg*. PJ pravděpodobně vzniklo od OJ Pochmann (*pochen* v překladu znamená *tlouci*). Původně posesivní název se tedy dnes řadí do VM C, i když by správně měl být u VM D.

PJ *Hvížd'alka* vzniklo z německého *Pfeiffersberg*. Původně posesivní název, od OJ Pfeiffer, byl také nesprávně přeložen podle verba *pfeifen* - *pískat*/ *hvízdát*. I zde by tedy PJ mělo spadat do posesivního modelu.

V závěru tedy můžeme říct, že nebýt mylného přeložení, na katastru by bylo o 4 posesivní PJ více (po přičtení PJ *Zvonkové údolí*, *Stolní vrch*, *Tlukárna* a *Hvížd'alka*). Po odečtení kvaziposesivního PJ *Lískovo*, které naopak posesivní být nemá (mělo by patřit do VM C) se dostáváme k celkovému počtu třech posesivních názvů navíc. Celkově by se tak počet posesivních PJ navýšil z 19 % na 22 %. Pokud započítáme i posesivní předložková jména z VM A+D, dostáváme se k finálnímu nárůstu z původních 22 % na 26 %.

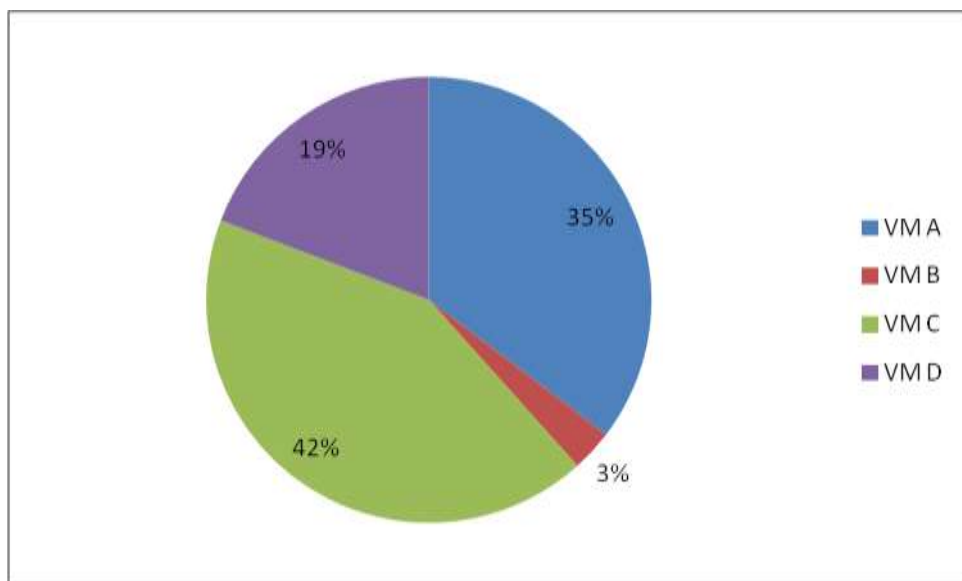
¹¹⁷ LÁBUS, 2011.

Celkové shrnutí

Nejčastěji je zastoupen VM C (42 %), konkrétně pak skupina VM C₂, která čítá 14 názvů, téměř všechny jsou jednoslovné. Motivace pojmenování souvisí s lidskou činností, daná PJ mnohdy vznikla toponymizací (*Sokolovna, Střelnice, Pila*). Za zmínku stojí i kategorie VM C₁+B, čítající devět PJ. Jedná se o názvy jako: *Buková hora, Hrachový kopec, Jelení rybník, Kamenitá cesta*. Všechna tato jména jsou tvořena apelatívy, která jsou doplněna určujícím adjektivem. Tento typ PJ je využíván pro lepší orientaci v krajině.

Na druhém místě stojí VM A (35 %), zde je nejobvyklejším typem VM A+B. Z celkového počtu 31 názvů je 17 názvů předložkových. Většina názvů tohoto modelu se aktivně používá.

Za zmínku stojí i nebývale vysoké procento názvů ze skupiny VM D (19 %). Takto vysoký počet posesivních názvů je v oblasti bývalých Sudet značně neobvyklý. Většina PJ je dvouslovných, označují se tak potoky, vrchy, studánky a kopce, které si zachovaly OJ původních majitelů. *Lučany nad Nisou* byly až do roku 1945 téměř výhradně osídleny Němci, s čímž souvisí vysoký výskyt německých jmen v posesivních názvech.

Shrnutí formálních typů PJ

Celkem bylo sesbíráno 89 PJ, z toho je 18 názvů předložkových. 15 předložkových PJ je dvouslovných (*Pod Krásným, U křížku*), dvě se skládají ze tří slov (*U Jedlového obrázku*) a jedno ze čtyř slov (*Ski areál U pily*).

Jednoslovných názvů je celkem 25. Z toho 5 jmen vzniklo pouhou toponymizací (*Koupaliště, Střelnice, Pila, Sokolovna, Kolonie*), 6 jmen vzniklo z německé složeniny (*Krojčenk, Krévinkl, Bramberk, Frajšic, Jégrhorn, Vinšloch*). Jedno vzniklo zpětným přjetím (*Rábenka*). Jedno jméno je převzaté z němčiny se změnou pouze jedné hlásky (*Grund/Grunt*). Dále se zde objevuje jedno kompozitum (*Sedmidomí*), jedno kvaziposesivní jméno (*Lískovo*), jedno posesivní jméno (*Posseltovo*). Tři jména vznikla z verba (*Hvížd'alka, Tlukárna, Křísák*). Čtyři názvy vznikly transonymizací (*Blaník, Fatra, Slovanka - vrch a rozhledna*). U jednoho jména se jedná o substantivizované adjektivum (*Krásný*), jedno je derivované substantivum (*Kočičák*).

Dvouslovných názvů bez prepozice je celkem 46, z toho 38 názvů je derivovaných (*Bramberská silnice, Smržovský potok*), zde jde vždy o derivaci adjektiva. Šest názvů je nederivovaných (*Horní hut', Modrá hvězda, Malá strana*). Viceslovný bezpředložkový název se na katastru nachází pouze jeden (*Ski areál U pily*).

Dotazníkový výzkum

Z výše uvedených zdrojů (turistická mapa na serveru www.mapy.cz, databáze Geonames, mapa obce Lučany nad Nisou) jsem sebrala dohromady 84 jmen. Tato jména jsem následně převedla do internetového dotazníku, který jsem vytvořila přes formuláře na webu www.google.com. Je možné do něj nahlédnout zde.¹¹⁸ V dotazníku jsou PJ abecedně seřazena a rozdělena dle místních částí na část *Lučany nad Nisou, Horní Maxov a Jindřichov*. U každého PJ dotazovaný odpovídá, zda dané jméno zná/nezná a používá/nepoužívá. U každého jména je možné připsat variantu.

Tímto způsobem se zjistilo, že obyvatelé Lučan preferují jednodušší varianty některých názvů, např. místo PJ *Novoveská silnice* místní používají název *silnice na Novou Ves*, místo

¹¹⁸ <http://goo.gl/forms/f7Ra7Mp17pXectsw1>

Bramberská silnice název *silnice na Bramberk*. Někdy si místní také jména přizpůsobují podle jejich lokality. Proto se např. pojmenování *Šindelův potok* často mění na *Jindřichovský potok*, právě proto, že potok protéká *Jindřichovem*. Používá se i univerbizace, např. *Buková hora/ Bukovka*. Kromě variant bylo do dotazníku také možné připsat jména, která se používají jako orientační body, nejsou v mapách a v dotazníku nemohla být zahrnuta.

Dotazník jsem rozeslala osobám žijícím v *Lučanech nad Nisou*, *Horním Maxově* a *Jindřichově*. Můj výběr respondentů byl spíše náhodný, ale snažila jsem se zahrnout osoby ze všech místních částí a všech věkových generací. S rozšířením dotazníku mi pomáhala kronikářka obce Helena Sejkorová.

Celkově jsem prostřednictvím dotazníku získala 20 odpovědí. Z toho devět respondentů zastupovalo mladou generaci, 20-25 let. Dva respondenti patřili do mladší střední generace, jednalo se o pár ve věku 35 a 38 let. Sedm respondentů se řadilo do střední generace, ve věku 45-52 let a dvěma nejstarším dotazovaným bylo 79 a 84 let.

S nejstarší dotazovanou, Margit Jiříčkovou, která žije v *Lučanech nad Nisou* v místní části *Grunt* (od roku 1956), jsem se dohodla na osobním setkání. Na schůzce jsem se vyptávala na všechna vypsaná jména, která jsem zároveň dotazované lokalizovala v mapě. Z 84 názvů tato pamětnice znala 49, což činí 58% všech názvů. Všechny tyto názvy také aktivně používá, preferuje však jejich původní německou podobu. Během rozhovoru o variantách jednotlivých PJ uvedla pamětnice kromě původních německých podob např. posesivní variantu: *Dolní hut'/Breitova hut'* a variantu *Pasecký vrch/ U Glettlerů*.

Dále mi sdělila 5 dalších názvů, které se v mapě neobjevují. Jednalo se o restaurace, popř. penziony, které v oblasti fungují jako orientační body. Podle odpovědí v dotazníku jsem se později ujistila, že se názvy opravdu používají.

Jednalo se o názvy: ***Blaník, Fatra, Chata Muhu, Sokolovna, U Šárky***. Jelikož tato PJ byla zjištěna ústním sběrem dat, nebylo možné spočítat, kolik procent obyvatel z vybraného vzorku (respondentů v dotazníku) je používá. Každý název však byl zmíněn v dotazníku, u otázky týkající se orientačních bodů, minimálně desetkrát i víckrát.

Všechna výše uvedená PJ se objevují v heslové části, dohromady tato část čítá 89 PJ. Výsledky dotazníku jsem použila u bodu 3 v heslové části – uživatelé daného PJ. Kritériem pro zařazení jednotlivého PJ do aktivního užívání pro mne byla hranice nejméně deseti

uživatelů (tedy poloviny z dotázaného vzorku). Některá PJ dotazovaní sice znali, ale nepoužívali. Taková PJ jsou v bodu tři v heslové části označena jako nepoužívaná.

Výsledek dotazníku jsem převedla do tabulky, do které jsem uvedla i varianty, které k jednotlivým PJ respondenti dopisovali. Tabulka obsahuje původních 84 názvů vypsanych z map.

PJ	Zná	Nezná	Používá	Nepoužívá	Varianty PJ
Horní Maxov					
Brechtsmiedova kaplička	6	14	1	19	Kaplička
Křížová cesta	14	6	10	10	
Malá strana (místní část)	15	5	12	8	
Malá strana (přírodní rez.)	13	7	8	12	
Maxovská silnice	16	4	13	7	
Maxovský hřbet	10	10	6	14	
Maxovský vrch	7	13	3	17	
Na Bělidle	3	17	1	19	
Pod Slovankou	18	2	16	4	
Rábenka	3	17	2	18	
Sedmidomí	10	10	4	16	
Seibtova studánka	5	15	3	17	
Scholzův vrch	4	16	1	19	Scholzberg
Slovanka (rozhledna)	20	0	19	1	
Slovanka (vrch)	18	2	13	7	Seibtův vrch
U Terezy	2	18	1	19	
U Toníčka	19	1	18	2	
Jindřichov					
Jindřichov - sedlo	16	4	14	6	
Jindřichovská silnice	19	1	18	2	
PP Jindřichovský mokřad	15	5	11	9	
Skalní hřib	10	10	5	15	
Šindelův potok	6	14	2	18	Jindřichovský potok
Vinšloch	5	15	4	16	Wünschloch
Lučany nad Nisou					
Bémova kotlina	7	13	1	19	
Bramberk	20	0	19	1	
Bramberská silnice	18	2	14	6	Silnice na Bramberk
Buková hora	11	9	10	10	Bukovka
Dolní huť	12	8	4	16	Sklárny, Breitova huť
Ferdinandův kopec	6	14	2	18	
Frajšic	17	3	11	9	Frantův, Karkulka
Grunt	15	5	10	10	
Havlíčkova bouda	0	20	0	20	

Heytův vrch	1	19	0	20	
Horní huť	11	9	5	15	Sklárny, Breitova huť
Hrachový kopec	2	18	0	20	
Hvízd'alka	1	19	1	19	
Jakubův kopec	3	17	0	20	Jakobsberg
Jégrhorn	3	17	1	19	
Jelení obora	14	6	10	10	Jelení farma
Jelení rybník	5	15	4	16	
Kamenitá cesta	3	17	1	19	
Kittlův vrch	6	14	2	18	Kittelsberg
Kočičák	7	13	1	19	
Kolonie	1	19	0	20	
Kostelní vrch	13	7	5	15	Kirchberg
Koupaliště	20	0	20	0	
Krásný	17	3	12	8	
Krévinkl	8	12	2	18	Údolí pod pilou, Krévini
Krojčenk	20	0	19	1	Na Krojčenu
Křísák	6	14	5	15	
Lískovo	3	17	0	20	
Lučanská Nisa	17	3	13	7	Lužická Nisa, Nisa, Neisse
Lužická Nisa	16	4	12	8	
Mlýnská cesta	10	10	4	16	Klingerova díra, U Šlejfirny
Modrá hvězda	5	15	1	19	Drutěva, Avicenum
Myslivecká chata	5	15	3	17	
Na kolečku	15	5	11	9	
Novoveská silnice	20	0	18	2	Silnice na Novou Ves
Pasecký vrch	19	1	15	5	Pasečák, Schlagerberg, U Glettlerů
Pila	20	0	18	2	U Pily
Pod Krásným	15	5	9	11	
Pod Maxovem	15	5	10	10	
Pohlův vrch	2	18	0	20	
Posseltovo	3	17	1	19	
Posseltův vrch	2	18	1	19	
Selská osada	1	19	0	20	
Ski areál U pily	20	0	18	2	
Skokanské můstky	17	3	15	5	
Smržovský potok	14	6	9	11	Grundbach, U potoka, Potok
Staffenův vrch	2	18	1	19	
Stolní vrch	0	20	0	20	Tischerův vrch
Střelnice	20	0	18	2	
Tlukárna	0	20	0	20	
U Jedlového obrázku	2	18	0	20	
U křížku	14	6	10	10	
U lavičky	5	15	4	16	
U lokomotivy	4	16	2	18	
U obrázku	3	17	1	19	
U sv. Františka	8	12	7	13	

U velkých kamenů	1	19	0	20	
Veisův kopec	2	18	0	20	
V šupáku	10	10	7	13	Schuppengrund, Šupák
V Záhoří (silnice)	2	18	1	19	Záhořská silnice
Zvonkové údolí	4	16	1	19	Klingerovo údolí, Klingerloch

Výsledky dotazníku

Dotázaní aktivně užívají 30 PJ z oblasti. Pokud k nim přičteme PJ žijící pouze v místním úzu, dostáváme se na celkový počet 35 jmen. Po podrobnější analýze výsledků se potvrdilo, že mladá generace zná a používá méně jmen, než generace střední. Nejvíce jmen zná a používá starší generace.

Všichni respondenti se stoprocentně shodli na PJ: *Slovanka, Bramberk, Krojčenk, Ski areál U pily a Koupaliště*. Téměř všichni znají také názvy silnic: *Maxovská silnice, Novoveská silnice* atd.; názvy rozcestí, jako např.: *Pod Krásným, Pod Slovankou*. PJ *U Tonička* se ukázalo být nejznámější ze všech restaurací ve zkoumaném území.

Vysoká znalost názvů značí, že se jedná o:

- Vyhledávané lokality (rozhledny, hospody, koupaliště, lyžařský areál)
- Každodenně využívané trasy (silnice)
- PJ sloužící pro orientaci v terénu (rozcestí)

Prekvapivé byly výsledky u PJ *Frajšic*, což je bývalý název penzionu, který se přenesl do názvu místní části. Toto PJ zná 17 dotázaných a používá ho 11 z nich, i přes to, že objekt vystřídal od té doby mnoho dalších pojmenování (např. *Karkulka*, nebo nynější *Agátha*). Žádný z novějších názvů se zatím nepoužívá pro pojmenování celé místní části.

Dotázaní znají velmi dobře názvy řek. S názvy jako *Lužická* a *Lučanská Nisa* jsou obeznámeni téměř všichni dotazovaní. Přesto většina dotázaných uvedla, že raději užívají pouze základ názvu bez přívlastků, tedy prostě *Nisa*. Ne všechna hydronyma však žijí v úzu, rybník *Křísák* zná pouze čtvrtina dotázaných.

Žádný z dotazovaných neznal PJ: *Stolní vrch, Tlukárna a Havlíčkova bouda*. Pouze jeden respondent z dvaceti znal PJ: *U Velkých kamenů, Selská osada, Kolonie, Hvížd'alka a Heytův*

vrch. Starší posesivní názvy vrchů, kopců a údolí se téměř nepoužívají. Názvy jako *Posseltův*, *Scholzův* a *Pohlův vrch* už dnes skoro nikdo nezná.

Tyto názvy se nepoužívají pravděpodobně z toho důvodu, že se jedná o velmi stará pojmenování, některá z nich již dávno neodpovídají své původní motivaci pojmenování (v *Kolonii* již nežijí dělníci, v *Selské osadě* nežijí sedláci). Staré posesivní názvy vyvýšenin (kam patří i PJ *Tlukárna* a *Hvížd'alka* – více v části *Názvy s nejasným zařazením*) nejsou turisticky atraktivními body. Většina těchto názvů je zahrnuta v databázi Geonames, která obsahuje standardizované názvosloví, ačkoliv se nepoužívají.

Varianty PJ užívané místními obyvateli

Zde uvádím některé varianty názvů, které místní obyvatelé preferují nad standardizovanými. Tyto názvy jsou v tabulce uvedeny ve sloupci Varianty PJ.

- *Pasecký vrch* uvedli dva dotázaní jako *Pasečák*, zde byla použita univerbizace stejně jako u varianty *Buková hora/ Bukovka*.
- Místo názvu *Krévinkl* používá jeden dotazovaný název *Údolí pod pilou*, jelikož *Krévinkl* je situován pod lučanskou pilou.
- Místo silnice *V Záhoří* se užívá název *Záhořská silnice*.
- *Smržovský potok* bývá nahrazován variantou *U potoka*, nebo jen pouhým *Potok*.
- *Dolní* a *Horní Hut'* se označují prostým *Sklárny*.
- Zajímavá je i varianta *Lučanské Nisy*, kterou jeden z dotazovaných zapsal jako *Lužickou Nisu*. Posléze v poznámce uvedl, že oba toky označuje názvem *Lužická Nisa*.

U názvu *Mlýnská cesta* uvedla dotázaná pamětnice M. Jiříčková variantu *Klingerova díra*. Cesta vede do *Zvonkového/Klingerova údolí*. Motiv pojmenování v tomto případě souvisí s nedalekým údolím. Pro tuto cestu byla uvedena ještě další varianta - *U Šlejfirny*. Jedná se o hláskově a slovtvorně adaptované německé slovo *Schleifmühle* (brusárna).

Názvy na pomezí místních a pomístních jmen

Lučany nad Nisou jsou městem s poměrně členitým katastrem. Některá VJ se pohybují na pomezí jmen místních a pomístních. Např. PJ *Bramberk* označuje rozhlednu, vrch a celou místní část. PJ *Krojčenk* dříve označovalo restauraci, která dnes již neexistuje. PJ se tedy přesunulo do názvu místní části. PJ *Frajšic* dříve označovalo penzion, ze kterého se název přenesl na místní část. Penzion stále stojí, jen má jiné jméno a majitele. PJ *Malá Strana*, *Sedmidomí*, *Grunt* atd. označují pouze názvy místních částí a jsou v BP také zahrnuta. PJ *Malá Strana* přešlo z názvu místní části do názvu přírodní rezervace.

Německá jména

„V současné toponymii Jizerských hor lze zjednodušeně řečeno odhalit tři rozličné vrstvy: nejstarší, tedy předněmeckou vrstvu, německou vrstvu a novodobou českou vrstvu. K nejstarší vrstvě patří především předněmecká pojmenování významnějších vodních toků, včetně staroevropských hydronym *Nisa* a *Jizera*.“¹¹⁹ K německé vrstvě patří názvy jako *Krojčenk*, *Krévinkl*, *Bramberk* atd. K novodobé české vrstvě zařazujeme PJ jako *Kočíčák*, *Slovanka*, *Blaník* a další.

Na území *Lučan nad Nisou* se velmi často objevují německé názvy, ať překladové (volný, či doslovný překlad), tak počestěné. Základem pro následující srovnání jsou základní podoby jmen, tedy slovníková hesla.

Celkem se na katastru nachází 44 překladových jmen. Většina z nich je přeložená doslovně – *Heytův vrch*, *Scholzův vrch*, *Hrachový kopec*, *Malá strana* atd. Některá jsou přeložena volně – *Skalní hřib* (*Wackelstein*).

9 jmen je počestěných (s hláskovou, nebo slovotvornou změnou) – *Krojčenk*, *Vinšloch*, *Frajšic*, *Bramberk*, *Jégrhorn*, *V Šupáku*, *Krévinkl*, *Grunt*. PJ *Rábenka* je počestěné a zároveň slovotvorně přizpůsobené češtině.

Celkem se na katastru tedy nachází pouze 36 jmen (40 %) utvořených bez návaznosti na německé jméno.

¹¹⁹ LÁBUS, 2016.

Posesivní pojmenovací motiv

V anoikonymii obce se velmi často objevují posesivní adjektiva. Dohromady bylo v *Lučanech nad Nisou* sesbíráno 20 posesivních názvů, z nichž 17 patří do VM D, 3 jsou předložkové a řadí se do VM A+D (*U Šárky*, *U Tonička*).

U dvouslovných bezpředložkových PJ je v 9 případech s posesivním adjektivem spojena vyvýšenina (*Heytův vrch*, *Ferdinandův kopec*), v jednom případě sníženina (*Bémova kotlina*), ve dvou případech se jedná o hydronyma (*Šindelův potok*, *Seibtova studánka*), dále o jednu drobnou sakrální stavbu (*Brechsmiedova kaplička*) a jednom případě se jedná o obydlí (*Havličkova bouda*).

Ve většině případů se ve dvouslovných názvech zachovalo příjmení původního německého vlastníka (*Heytův kopec*, *Scholzův vrch*, *Seibtova studánka*). V některých případech se objekt jmenuje podle rodného jména původního majitele (*Jakubův kopec* + všechna předložková posesivní PJ), jeden případ je inspirován pověrou (*Brechsmiedova kaplička*).

Mezi všemi posesivními jmény najdeme 3, která jsou jednoslovná - *Vinšloch*, *Posseltovo*, *Lískovo*. U PJ *Posseltovo* není pochyb o motivaci OJ původního majitele. U PJ *Vinšloch* je motivace skrytá. Obyvatelé, kteří nemluví německy, si název nemusí vykládat jako posesivní, přestože vznikl z německého *Wünschloch/ Wünschovo údolí*.

U PJ *Lískovo* se jedná o motivaci dřevinou. Německy se údolí jmenovalo *Haselgrund*. České PJ naznačuje, že se jedná o PJ původního majitele. PJ *Lískovo* se tedy dá vykládat jako kvaziposesivní.

Velmi zajímavý případ nabízí PJ *Thukárna*, které vychází z posesivního německého názvu *Pochberg* a vzniklo špatným přeložením, pravděpodobně od OJ Pochmann. Jelikož *pochen* znamená *roztloukat*, název byl později mylně přeložen jako *Thukárna*. Protože české PJ nenaznačuje přivlastnění, řadíme jej do VM C₂.

Stejná chyba se stala s dnešním *Stolním vrchem* (*Tischerberg*) a *Zvonkovým údolím* (*Klingerloch*). Názvy vznikly mylným přeložením OJ původního vlastníka.¹²⁰ Obě PJ dnes řadíme do VM C₁.

¹²⁰ LÁBUS, 2011.

V závěru se dá říci, že ve městě *Lučany nad Nisou* se nachází nebývale vysoké množství posesivních názvů. Pokud by v minulosti nedošlo k mylnému překladu některých názvů, množství posesivních PJ by z 22 % vzrostlo na necelých 26 %.

Varianty

Varianty jednotlivých pojmenování se vždy objevují v sedmém bodě u jednotlivých hesel. Pokud se jedná o mapové varianty, je vždy u varianty v heslové části uveden zdroj jednotlivé mapy (nebo databáze). V této kapitole čerpám jednak z informací sepsaných v heslové části u motivace pojmenování, dále z rozhovoru s pamětnicí Margit Jiříčkovou a v neposlední řadě z výsledků dotazníkového průzkumu.

V *Lučanech nad Nisou* se velmi často objevují německé názvy, které byly později hláskově přizpůsobeny (*Krojčenk*, *Jégrhorn*). O těchto názvech se v tomto shrnutí nebudu zmiňovat, jelikož se o nich zmiňuji výše, v oddílu - *Německá jména*. Dále vynechám ta pojmenování, která vznikla pouhým přeložením (o těch se také zmiňuji výše v oddílu - *Německá jména*). Kuriozity, jako *Zvonkové údolí*, *Stolní vrch* a *Tlukárna*, jsou zahrnuty v kapitole *Posesivní pojmenovací motiv*, tato PJ také vynechám.

PJ *Krévinkl* se v některých mapách objevuje s hláskovou změnou jako *Krévini*. Toto PJ žije v úzu některých obyvatel jako *Údolí pod pilou*, díky jeho lokalitě jižně od lučanské pily. Lze tedy říci, že toto PJ má nejen variantu s hláskovou změnou, ale i variantu s odlišnou motivací pojmenování.

Expresivně motivovanou variantou je např. *Frajšic/Franťák*. Varianta *Buková hora/Bukovka* je variantou univerbizovanou (motivace ekonomičnosti projevu). Další univerbizovanou variantou je např. *Pasecký vrch/Pasečák*. PJ *Frajšic* má ještě varianty *Karkulka* a *Čarostřelec*.

Dolní a *Horní hut'* se lidově nazývají *Sklárny*. Pravděpodobně pro jednodušší označení. Dotazovaný, který tuto variantu uvedl, oba objekty nerozlišuje.

Dále se můžeme setkat s variantami, kde je vypuštěna nebo přidána prepozice, jako třeba *Pila/U Pily* a *V Záhoří/Záhořská silnice*.

U varianty *Smržovský potok/ U potoka* bylo úplně vypuštěno určující adjektivum. Celá rodina paní Jiříčkové potok nazývá *Grundbach*, což je jeho původní německý název.

Některá PJ se liší svým zapsáním v jednotlivých mapách. Zde se většinou jedná o hláskové, nebo pravopisné změny, jako v případech *Grunt/Grund* a *Böhmova kotlina/Bémova kotlina*, *Scholzův vrch/Scholtzův vrch*. PJ *Grunt* má ještě variantu *Záhoří*.

V případě řeky *Rábenky*, která rovněž nese označení *Rovný potok*, se jedná o zpětné přejetí. Řeka se nejprve jmenovala *Rovný potok*, název vyplýval z tvaru koryta. Jeho německá podoba poté zněla *Rabenei*, ta byla následně hláskově i slovotvorně počestěna na *Rábenku*.¹²¹

PJ *Slovanka* (vrch) má variantu *Seibtův vrch*. Název kopce dříve zněl *Seibtův vrch* a českou podobu dostal později. Staré posesivní označení stále používá např. pamětnice Margit Jiříčková.

Varianta *Bramberk/Krásný* je diskutabilní. Jelikož je označení nejvyššího vrcholu umělým názvem a zároveň se na tomto vrcholu nenachází žádná rozhledna, předpokládá se, že místní obyvatelé budou preferovat variantu *Bramberk*, pro všechny vrcholy hory, rozhlednu i místní část. Dotazníkový průzkum však ukázal, že místní obyvatelé PJ *Krásný* znají a používají. Nelze tedy s jistotou říci, zda se vůbec jedná o variantu.

Další variantou se ukázala být *Lužická Nisa/Lučanská Nisa*. *Lučanská Nisa* je pravý přítok *Lužické Nisy*. Přesto někteří obyvatelé označují názvem *Lužická Nisa* obě řeky. Popř. řeky vůbec nerozlišují, vynechají přívlastek a oběma říkají *Nisa*.

PJ *Mlýnská cesta* má mnoho variant. Dříve se cesta jmenovala *Brusírenská cesta*. Je situována v *Dolních Lučanech* a v minulosti se právě zde nacházely nejstarší brusírny. Další název, který žije v místním úzu, zní *U Šlejfirny*. Poslední variantu *Klingerova díra*, používá pamětnice Margit Jiříčková a souvisí s nedalekým *Klingerovým/Zvonkovým údolím*.

Pojmenování *Modrá hvězda* se dnes už příliš nepoužívá. Lidé, kteří objekt znají, preferují nynější označení *Avicenum*.

¹²¹ LÁBUS, 2010.

Typy variant

Varianty se mohou dělit do dvou skupin:

1. **formální** (hláskové, slovotvorné, syntagmatické): *Pasecký vrch/Pasečák*
2. **pojmenovací**: *Frajšic/Karkulka*

U formálních variant se původní jméno pouze upraví, např. univerbizací, změnou hlásky, slovotvornou změnou apod. U pojmenovacích variant se původní název nahrazuje názvem s odlišnou motivací pojmenování. Na katastru *Lučan nad Nisou* najdeme 12 pojmenovacích variant a 15 variant formálních (zdrojem pro tyto údaje byly výsledky dotazníkového průzkumu). V rodině Margit Jiříčkové se používají německé ekvivalenty, pamětnice jich uvedla 8. Mimo rodinu Jiříčkových se německé varianty nepoužívají.

U variant formálních se jedná o varianty hláskové (*Krévinkl/Krévini*), expresivně motivované (*Frajšic/Franták*), varianty s přidáním nebo odebráním předložky (*Pila/U pily*; *V Šupáku/Šupák*), univerbizované (*Pasecký vrch/Pasečák*), s odebráním určujícího adjektiva (*Brechšmídova kaplička/Kaplička*) a další.

U pojmenovacích variant se jedná např. o variantu *Krévinkl/Údolí pod pilou*; *Frajšic/Karkulka*; *Modrá hvězda/Avicenum*; *Pasecký vrch/U Glettlerů*; *Šindelův potok/Jindřichovský potok*. Všechny tyto varianty mají jinou motivaci pojmenování, než původní název. Mohou souviset s lokalitou, ve které se objekt nachází, často se také jedná o celkovou změnu názvu s příchodem nového majitele (viz novější pojmenování *Modré hvězdy*). V některých případech se název změní na posesivní (*Pasecký vrch/ U Glettlerů*).

Záhada jménem Kočičák

Pojmenování lokality *Kočičák*, dříve nazývané *Steinberg*, má nejistou historii. Z místních ho skoro nikdo nezná, s původním německým názvem také nesouvisí. Paní Margit Jiříčková mi sdělila, že označení zná, ale nepoužívá ho pro danou lokalitu. Pamětnice říká *Kočičák* domu č. p. 62, kde bydlí pan Kočí. Vzhledem k tomu, že vrch s názvem *Kočičák* se nachází v *Dolních Lučanech* a pan Kočí bydlí v *Horních Lučanech*, je jakákoli spojitost nepravděpodobná.

Vztah názvů z databáze Geonames a názvů žijících v místním úzu

Názvy nalezené v **databázi Geonames** (celkem 45)

Bémova kotlina	Kočičák	Lučanská Nisa	Posseltův vrch	Staffenův vrch
Bramberk	Kostelní vrch	Lužická Nisa	Rábenka	Stolní vrch
Buková hora	Koupaliště	Malá strana	Sedmidomí	Šindelův potok
Frajšic	Krásný	Maxovský hřbet	Seibtova studánka	U lavičky
Grunt	Krévinkl	Maxovský vrch	Scholtzův vrch	U obrázku
Hrachový kopec	Krojčenk	Na Bělidle	Slovanka (vrch)	U velkých kamenů
Jakubův kopec	Křísák	Na kolečku	Slovanka (rozhledna)	Veisův kopec
Jelení obora	Křížová cesta	Pasecký vrch	Smržovský potok	V šupáku
Jindřichovská silnice	Lískovo	Pohlův vrch	Střelnice	Zvonkové údolí

Názvy, které **žijí v místním úzu** a **nachází se v databázi Geonames** (celkem 18)

Buková hora	Koupaliště	Malá strana
Bramberk	Krásný	Na Kolečku
Frajšic	Krojčenk	Pasecký vrch
Grunt	Křížová cesta	Slovanka (vrch)
Jelení obora	Lučanská Nisa	Slovanka (rozhledna)
Jindřichovská silnice	Lužická Nisa	Střelnice

Názvy, které **nežijí v místním úzu** a **nachází se v databázi Geonames** (celkem 27)

Bémova kotlina	Křísák	Posseltův vrch	Staffenův vrch	Veisův kopec
Hrachový kopec	Lískovo	Rábenka	Stolní vrch	V šupáku

Jakubův kopec	Maxovský hřbet	Sedmidomí	Šindelův potok	Zvonkové údolí
Kočičák	Maxovský vrch	Seibtova studánka	U lavičky	
Kostelní vrch	Na Bělidle	Scholtzův vrch	U obrázku	
Krévinkl	Pohlův vrch	Smržovský potok	U velkých kamenů	

Názvy, které **žijí v místním úzu**, ale **nenachází se v databázi Geonames** (celkem 17)

Blaník	Maxovská silnice	Ski areál U pily
Bramberská silnice	Novoveská silnice	Skokanské můstky
Chata Mihu	Pila	U křížku
Fatra	Pod Maxovem	U Šárky
Jindřichov - sedlo	Pod Slovankou	U Tonička
Jindřichovský mokřad	Sokolovna	

Názvy nalezené ve **stabilním katastru** (celkem 24):

An der Buchberger Grenze	Grund	Kleine Seite	Rabenei
Bauersberg	Hahn	Kreutzschenke	Schuppengrund
Bei der Bleiche	Haselgrund	Maxdorferberg	Seibtskoppe
Beim Grossen Stein	Jacobsberg	Pfeiffersberg	Staffberg
Braunberg; Bramberg	Karlsberger Haide	Posseltgrund	Steinberg
Feldweg	Kittelsberg	Posseltberg	Unter der Reichenberger Strasse

Názvy ze stabilního katastru, které se používají dodnes:

- ***Bramberk, Grunt, Krojčenk, Malá strana, V Šupáku***

Závěr

Cílem této bakalářské práce byla analýza současných „živých“ pomístních jmen na katastru obce Lučany nad Nisou. Na území bylo nasbíráno celkem 89 PJ a pouze 35 z nich se aktivně užívá místními obyvateli. Celkově platí, že starší generace zná a používá více jmen, než generace mladší. Tyto předpoklady potvrdil dotazníkový průzkum.

Pro anoikonymii Lučan nad Nisou je typické uplatnění posesivního pojmenovacího motivu v pojmenování pozemků. Posesivních jmen najdeme v Lučanech nad Nisou 20, což činí 22 % všech jmen. Takto vysoký počet nenajdeme téměř v žádné jiné oblasti Jizerských hor. Ve jménech se často objevuje osobní jméno původního vlastníka pozemku, většina jmen je německého původu, vzhledem k převažujícímu německému osídlení v minulosti. Přivlastnění je důležitý pojmenovací motiv, který pomáhá k jednoznačné identifikaci a diferenciaci objektů a může sloužit i k lepší orientaci v terénu.

Některá jména odkazují na dříve velmi rozšířený sklářský průmysl - *Mlýnská /Brusírenská cesta; Dolní huť, Horní huť* - lidově nazývané *Sklárny*. Poslední dvě zmíněná jména se někdy pojí i s osobním jménem předchozího majitele Ludwiga Breita, někteří obyvatelé jim říkají *Breitovy sklárny*. V obci se často vyskytují názvy, které jsou na pomezí jmen místních a pomístních (*Krojčenk, Bramberk, Frajšic*). Názvy místních částí (*Malá Strana, Grunt, Sedmidomí*) jsou v práci také zahrnuty. U názvu potoků a ostatních hydronym se ukázalo, že místní preferují označení objektu podle místa, ve kterém se tok nachází, popř. kterým protéká. Název jako *Šindelův potok* se tedy mění na *Jindřichovský potok*. Pro *Lučanskou* a *Lužickou Nisu* se často vynechává určující adjektivum a užívá se prosté *Nisa*.

Zajímavé je i velké množství názvů vzniklých z německých složenin a následně počeštěných, zde zmiňme třeba *Krojčenk, Vinšloch, Frajšic, Jégrhorn, Krévinkl* atd. Kromě počeštěných jmen se na území objevují názvy přeložené volně i doslovně. Celkový počet jmen vzniklých bez návaznosti na německé jméno činí jen něco málo přes 40 %. Místní obyvatelé si často nahrazují standardizované názvy univerbizovanou variantou, popř. expresivně motivovanou variantou. Někdy dochází k zániku, či naopak přidání prepozice. Jindy se vynechávají určující adjektiva. Názvů, které žijí pouze v místním úzu, není mnoho. Jedná se o pojmenování restauračních zařízení, popř. penzionů. Pro *Lučany nad Nisou* je dále typický především vysoký počet posesivních pojmenování, překladových jmen a počeštěných německých složenin, hláskově přizpůsobených češtině.

Seznam pramenů a literatury

Odborná literatura

KARLÍK, Petr; NEKULA, Marek; PLESKALOVÁ, Jana. Encyklopedický slovník češtiny. Praha: NLN, 2002.

OLIVOVÁ-NEZBEDOVÁ, L; KNAPPOVÁ, M.; MALENÍNSKÁ, J.; MATÚŠOVÁ, J. *Pomístní jména v Čechách*. Praha: Academia, 1995.

PLESKALOVÁ, J. *Tvoření pomístních jmen na Moravě a ve Slezsku*. Jinočany: H & H, 1992.

ŠMILAUER, V. *Úvod do toponomastiky*. 1.vyd. Praha: SPN, 1963. 2.vyd. Praha: SPN, 1966.

ŠRÁMEK, R. *Úvod do obecné onomastiky*. Brno: MU, 1999.

Publikace o zkoumané obci a jejím okolí

DOSTÁL, M. a kol. *Lučany nad Nisou*. Liberec: Nakladatelství RK, 2013. ISBN 978-80-87100-21-9.

LÁBUS, Václav. Německé stopy v současné toponymii Jizerských hor. In *Toponyma – kulturní dědictví a paměť míst*. Ostrava: Ostravská univerzita, 2016, v tisku.

LÁBUS, Václav. Pojmenování Lužické Nisy a jejích zdrojnic v proměnách času. *Acta onomastica*, 2009, roč. L, s. 143–151.

LÁBUS, V. *Pomístní názvy Jizerských hor*. In. *Jizerské hory – o mapách, kamení a vodě*. 1. Liberec: Roman Karpaš, RK. 2008, s. 90-99. ISBN 978-80-87100-08-0.

ROUS, I. *Rybníky, přehrady a další vodní díla - Lužická Nisa*. In. *Jizerské hory – o mapách, kamení a vodě*. 1. Liberec: Roman Karpaš, RK. 2008, s. 536-538. ISBN 978-80-87100-08-0.

SCHWARZ, E. *Heimatkunde des Bezirkes Gablonz, Heft 2-3, Die Orts- und Flurnamen des Bezirkes Gablonz*. Gablonz an der Neisse, 1934

Internetové zdroje

Císařské povinné otisky stabilního katastru 1 : 2 800. ČÚZK: *Geoportál* [online]. [cit. 2016-06-06]. Dostupné z:

http://archivnimapy.cuzk.cz/cio/data/main/cio_query_01.html?mapno_cm=c4285-1

LÁBUS, V. Dresslerberg, Seibtův vrch a ...Zvonkové údolí. *Časopis Krkonoše - Jizerské hory* [online]. 2011(5), 1 [cit. 2016-06-09]. Dostupné z:

http://krkonose.krnep.cz/index.php?option=com_content&task=view&id=11359

LÁBUS, V. O krásném Bramberku. *Časopis Krkonoše - Jizerské hory* [online]. 2007(5), 1 [cit. 2016-06-14]. Dostupné z:

http://krkonose.krnep.cz/index.php?option=com_content&task=view&id=9438&Itemid=27

LÁBUS, V. Rovný potok na Malé Straně. *Časopis Krkonoše - Jizerské hory* [online]. 2010(7), 1 [cit. 2016-04-22]. Dostupné z:

http://krkonose.krnep.cz/index.php?option=com_content&task=view&id=10993&Itemid=34

O Geoportálu ČÚZK. ČÚZK: *Geoportál* [online]. [cit. 2016-06-06]. Dostupné z:

http://geoportal.cuzk.cz/%28S%28x5cohhk3u1sqsvsmxxqhf4m5%29%29/Default.aspx?mode=TextMeta&text=uvod_uvod&news=yes&menu=1

Zdroje pro sběr PJ

Lučany nad Nisou - Geoprohlížeč ČÚZK - Geonames [online]. [cit. 2016-06-12]. Dostupné z:

<http://geoportal.cuzk.cz/geoprohlizec/>

Lučany nad Nisou - turistická mapa [online]. [cit. 2016-06-12]. Dostupné z:

<https://mapy.cz/turisticka?x=15.2087467&y=50.7508030&z=13&source=muni&id=1799>

Obec Lučany nad Nisou, k.ú. Lučany nad Nisou, Jindřichov, Horní Maxov. 1 : 10 000 - turistická mapa. Lučany nad Nisou, 2001.

FISCHER, A. *Das Stadtgebiet von Wiesenthal an der Neisse, 1 : 8 800.* Reichenberg, Gebrüder Stiepel GES. M. B. H.

Jednotlivé kapitoly z publikace *Lučany nad Nisou*

Poloha obce a její členění. SEJKOROVÁ, Helena. *Lučany nad Nisou*. 1. Liberec: Roman Karpaš RK, 2013. s. 6-7. ISBN 978-80-87100-21-9.

Historie Lučan do konce 19. století. SEJKOROVÁ, Helena; LÉDLOVÁ, Zdena. *Lučany nad Nisou*. 1. Liberec: Roman Karpaš RK, 2013. s. 8-15. ISBN 978-80-87100-21-9.

Lučany nad Nisou v první polovině 20. století. SEJKOROVÁ, Helena; LÉDLOVÁ, Zdena; KULASOVÁ, Alena. *Lučany nad Nisou*. 1. Liberec: Roman Karpaš RK, 2013. s. 16-22. ISBN 978-80-87100-21-9.

Lučany nad Nisou po roce 1945 optikou obecní kroniky. LÉDLOVÁ, Zdena. *Lučany nad Nisou*. 1. Liberec: Roman Karpaš, 2013. s. 58-67. ISBN 978-80-87100-21-9.

Horní Maxov. SIMM, Otokar; NOVÁKOVÁ, Kateřina Nora; LÉDLOVÁ, Zdena. *Lučany nad Nisou*. 1. Liberec: Roman Karpaš RK, 2013. s. 108-119. ISBN 978-80-87100-21-9.

Jindřichovské historické střípky. LÉDLOVÁ, Zdena; NOVÁKOVÁ, Kateřina Nora. *Lučany nad Nisou*. 1. Liberec: Roman Karpaš RK, 2013. s. 122-125. ISBN 978-80-87100-21-9.

Lučanské hospody a hospůdky. SEJKOROVÁ, Helena. *Lučany nad Nisou*. 1. Liberec: Roman Karpaš RK, 2013. s. 26-27. ISBN 978-80-87100-21-9.

Rozhledny na katastru Lučan nad Nisou. NOUZA, Jan. *Lučany nad Nisou*. 1. Liberec: Roman Karpaš, 2013. s. 28-31. ISBN 978-80-87100-21-9.

Kostel, hřbitov a sakrální památky. SEJKOROVÁ, Helena; KULASOVÁ, Alena; PLACÁK, Jan. *Lučany nad Nisou*. 1. Liberec: Roman Karpaš RK, 2013. s. 32-44. ISBN 978-80-87100-21-9.

Přírodní podmínky Lučan nad Nisou. KULASOVÁ, Alena. *Lučany nad Nisou*. 1. Liberec: Roman Karpaš RK, 2013. s. 94-107. ISBN 978-80-87100-21-9.

Řemesla a podnikání po roce 1945. NOVÁKOVÁ, Kateřina Nora. *Lučany nad Nisou*. 1. Liberec: Roman Karpaš RK, 2013. s. 68-69. ISBN 978-80-87100-21-9.

Řemesla, živnosti, průmysl, doprava. SEJKOROVÁ, Helena; NOVÁKOVÁ, Kateřina Nora; ŠART, Jiří. *Lučany nad Nisou*. 1. Liberec: Roman Karpaš RK, 2013. s. 45-55. ISBN 978-80-87100-21-9.

O myslivosti. DOSTÁL, Miloslav. *Lučany nad Nisou*. 1. Liberec: Roman Karpaš RK, 2013. s. 83-84. ISBN 978-80-87100-21-9.

Stavební vývoj od malé podhorské obce k městečku aneb Procházka po Lučanech. PAULY, Johanna. *Lučany nad Nisou*. 1. Liberec: Roman Karpaš RK, 2013. s. 126-165. ISBN 978-80-87100-21-9.